

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

20^e JAARGANG

WOENSDAG 5 JUNI 1935

No. 1014

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoeweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruijgeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonneementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Blz.
EEN MUIS OF EEN BEVER? door Prof. Dr. N. J. Polak	488
Recente gebeurtenissen op de geld- en wisselmarkt door C. A. Klaasse	488
De verlaging der zeeloodsgelden door C. Vermey	490
Het vijfde jaarverslag van de B.I.S. door Prof. Dr. G. M. Verrijn Stuart	491
Het jaarverslag van De Nederlandsche Bank	494
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Een nieuwe politiek in Frankrijk? door Dr. H. Weichmann	496
AANTEKENINGEN:	
De gevolgen van den landbouwsteun in Europa	497
Een Fransche imperiale conferentie	499
Amerikaansch-Zweedsch handelsverdrag	500
De Zwitsersche staatsfinanciën over het afgelopen begrotingsjaar	501
Uurlonen in Nederland in 1934	502
Sterke uitbreiding van de tinproductie in de Belgische Congo	502
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	500
ONTVANGEN BOEKEN	502
STATISTIEKEN	503—506
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

BERICHT.

In verband met de a.s. feestdagen zal het volgend nummer een dag later verschijnen.

3 JUNI 1935.

De eerste dagen van deze berichtsweek was het op de geldmarkt' betrekkelijk rustig; prima Hollandsche bankaccepten werden op 3¼ pCt. gedaan. Vrijdag was de stemming echter zoodanig, dat er zoo goed als geen zaken tot stand kwamen. Er was bekend geworden, dat beduidende goudaanvragen voor export naar Amerika bij de Bank waren ingediend. Dit noopte de Bank Vrijdagmiddag haar disconto met een vol procent tot 5 pCt. te verhoogden. Zaterdag kwamen er enkele transacties tusschen de 4¼ en 5 pCt. tot stand. Gisteren was de markt ruimer en de noteeringen derhalve lager: 4¼ pCt., zonder dat er echter veel gebeurde. De Minister-wisseling in ons kabinet heeft menigeen nog niet het vertrouwen gegeven, dat wel gewenscht zou zijn. Call was gezocht; er werd tot 4½ pCt. toe betaald, slot 4 pCt. De prolongatie-rente is van 2¼ tot 4 pCt. opgelopen.

De wisselmarkt is ook deze week weder zeer bewogen geweest; de gebeurtenissen in Frankrijk en Amerika hebben voor de noodige spanning gezorgd, waarvan een terugslag op den Gulden het gevolg is geweest. Nu echter de samenstelling van het Fransche Ministerie eenige kalme heeft gebracht, het plebis-ciet in Zwitserland gunstig is verlopen en ook ons Ministerie duidelijk heeft trachten aan te toonen, dat de Gulden niet losgelaten zal worden, was er gisteren een eenigszins rustiger stemming te merken; van een onverdeeld vertrouwen kan men echter nog niet spreken. Ponden zijn hier van 7.31 tot 7.39 opgelopen, waarop een reactie tot 7.26¼ volgde. Voor Dollars had een stijging van 1.47⁷/₈ tot 1.48¼ plaats. De afgifte van Dollars tegen de inmiddels plaats gehad hebbende goudexporten drukte de koers snel omlaag, slot 1.47¹³/₁₆. De \$/£ koers kwam van 4.93¼ op 4.91¼. Voor Fransche Francs bestond van zelfsprekend veel belangstelling; van 9.73½ steeg de koers tot 9.79½, waarna een daling tot 9.77¼ intrad. De £/Frs. koers kwam van 75 op 74.25. Zeer gezocht waren Belga's; vooral in onze zuidelijke provincies is er een groote vraag, waartegenover dan gouden munten verkocht worden: 25.25—25.15—25.50—25.10. Zwitsersche Francs waren gisteren gezocht: 48.15. De Markenkoers verbeterde tot bijna 60, slot 59.75. Voor Registermarken bestond nogal belangstelling; er was veel vraag van toeristen. Crediet-sperrmarken en effecten-sperrmarken onveranderd. Peso en Milreis beter resp. 38.75 en 8%. Canadeesche Dollars: 1.47%. Kabel Indië: 100%.

De onrust van deze week is op de termijnmarkt duidelijk te onderkennen geweest. Er was vanuit Engeland weer groot aanbod van Gulden op driemaanden, tengevolge waarvan Ponden op drie-maandslevering voor 45 punten boven contant werden verhandeld; het slot was lager, doch is nog steeds te hoog: één-maands 9 p., drie-maands 22 punten boven contant. Voor Dollars waren deze marges resp. 1¼ en 4 c. Fransche Francs, die geregeld een groot disagio deden, konden gisteren aanzienlijk verbeteren; een-maands Francs noteerden rond den kassa-koers, drie-maands slechts ca. 5 c. deport.

Ook op de goudmarkt was veel te doen; de goudprijzen stegen aanzienlijk. Baren werden voor f 1.690 en nog wel iets hooger verhandeld, Sovereings 12.75, Eagles 2.64, Gouden Tientjes: 10.55. Ook hier is gisteren een daling ingetreden; de slotprijzen zijn f 1.662.50, 12.59, 2.57½ en 10.45. Markens bankpapier blijven eerder gezocht; de koers verbeterde tot 50.50.

EEN MUIS OF EEN BEVER?

Het eerste aanpassingsontwerp is ter wereld.

Het strekt voornamelijk tot voorkoming van executie van hypotheekboeren. Het is tot landbouwhypotheeken en pachtvereenkomsten beperkt. Een met landbouwhypotheek belaste schuldenaar, wiens goed met executie wordt bedreigd, kan zich tot de rechter wenden ter bekoming van ontheffing van zijn verplichting tot betaling van achterstallige rente, wijziging in de regeling der aflossing en verlaging van de eerst-vervallende rentetermijn. Dit is wel de voornaamste bepaling van het ontwerp; wij bepalen ons tot deze.

Veel aanpassing zit er in deze bepaling niet. Het is een tegemoetkomendheid, medelijden, barmhartigheid. Kwijtschelding of uitstel van achterstallige rente heeft evenmin invloed op prijsniveau of maatschappelijk verkeer als verlaging van grondbelasting op gebouwd; beide geven slechts verlichting aan door daling van het prijsniveau in de verdrukking gekomen debiteuren en eigenaars van vaste goederen. Verlenging van aflossingstermijnen evenzo. Verlaging van de eerstvervallende rentetermijn geeft slechts in zoverre verlaging van vaste lasten als men erop kan vertrouwen, dat hij volgende rentetermijnen de verlaging opnieuw zal worden verleend. En dan geeft het die verlaging van vaste lasten nog maar alleen aan de noodlijdenden, niet aan hen, die nog andere bronnen bezitten, waaruit zij de lasten zouden kunnen voldoen. Ook hier weer persoonlijke verlichting, zonder economisch gevolg voor prijsniveau en maatschappelijk verkeer.

Het is verre van ons, dit ontwerp te veroordelen, omdat het tegemoetkomendheid, barmhartigheid belooft. Men stelle het echter niet voor, alsof de zo noodzakelijk geachte aanpassing over de gehele linie door dit ontwerp wordt ingeluid. Op de lasten voor het bedrijfsleven heeft het geen uitwerking, tenzij de onzekerheid voor de geldschieters, die uit deze nieuwe koers voortvloeit, tot verhoging der rentelasten mocht leiden.

Het eerste aanpassingsontwerp brengt slechts lastenverlichting, geen lastenverlaging.

Op het eerste gezicht is men dus geneigd te menen, dat de berg een muis heeft gebaard.

Maar als men het algemene gedeelte van de memorie van toelichting goed leest, dan treffen enige passages, die perspectief openen.

„De Regeering zal niet ontkennen, dat door de onderhavige wetsvoordracht wordt ingegrepen in burgerrechtelijke verhoudingen¹⁾. Zulks is echter in de tegenwoordige tijdsomstandigheden onvermijdelijk. De contracten, waarom het in deze wetsvoordracht gaat, zijn contracten met een meer duurzame bestemming. Bij het sluiten heeft de zich verbindende schuldenaar onmogelijk alle omstandigheden, die van invloed zijn op de mate, waarin hij tot nakoming van de aanvaarde verplichtingen in staat zou zijn, kunnen voorzien.”

Dat wil zeggen, dat de eerste stap wordt gezet op het pad, dat kan leiden tot correctie van de wanverhouding tussen opbrengsten uit exploitatie van bedrijven op vaste goederen en in vaste geldsommen uitgedrukte verplichtingen. Slechts door zulk een correctie is het mogelijk, werkelijk aanpassing teweeg te brengen, indien men althans niet de andere weg, die van de erkenning van de overmatige zwaarte van de gulden, wil bewandelen. De Ministerwisseling aan het Bezuidenhout toont, dat de Regeering deze andere weg vooralsnog niet wil inslaan. Haar blijft dus slechts over een consequente toepassing der aanpassingsgedachte, door het verlagen, zoveel mogelijk gelijktijdig, van allerlei kosten en lasten. Niet eenzijdig, niet incidenteel, niet alleen waar men toevallig vat op iemand heeft, niet enkel lonen, niet enkel huren, niet enkel rente- en aflossingsbedragen, niet enkel heffingen, maar alles en zonder terug te deinzen voor talrijke of luidruchtige groepen. Reeds in

1932 stelden wij dit alternatief: devaluatie of katalyse.²⁾

De Regeering heeft tot dusverre deze consequente doorvoering harer denkbeelden niet aangedurfd. Wij verwachten thans, na de vele steunmaatregelen, die het prijsniveau reeds te zeer hebben opgevoerd, na de partiële aanpassingen, de verzwakking van economisch leven en de verslechtering van de stemming, niet veel succes meer van de gedwongen aanpassing, die wij ten tijde van onze zoëven aangehaalde artikelen en van de bekende motie-Knottenbelt nog wel mogelijk hadden geacht. Maar de Regeering, die de andere weg niet wil gaan, zal nu deze moeten beproeven, en daartoe is ingrijpen in privaatrechtelijke verhoudingen onvermijdelijk.

De Regeering maakt echter in de toelichting nog enig voorbehoud. Zij schrijft namelijk:

„Bovendien moet, voor wat de onderhavige materie betreft, in het oog worden gehouden, dat de waarde en de opbrengst van landelijke eigendommen geheel afhankelijk is van den genoten landbouwsteun. Het ligt om deze redenen voor de hand, dat worde voorkomen, dat een schuldeischer, — die, zij het ook op indirecte wijze, in sterke mate profiteert van den landbouwsteun — zijn debiteur, die alles in het werk heeft gesteld om aan zijn verplichtingen te voldoen, van huis en hof verjaagt. Het is redelijk, dat de crediteur, wiens onderpand zijn waarde grootendeels ontleent aan den landbouwsteun, zijnerzijds een offer brengt, door bij de uitoefening van zijn recht niet het volle pond te eischen.”

„Hoewel het onderhavige ontwerp zich bepaalt tot maatregelen op het terrein van den landbouw, mag daaruit niet worden afgeleid, dat hiermee het laatste woord in zake de verdere aanpassing door verlaging van vaste lasten gesproken is. Ook elders wordt die behoefte gevoeld. Intusschen ligt de zaak daar geheel anders dan bij den landbouw. Al dadelijk ontbreekt hier het verband met den van Overheidswege verleenden steun...”

Het treffende van deze beperking tot het landbouwgebied ontgaat ons. Ontleent het onderpand zijn waarde voor de crediteur alleen aan de landbouwsteun? Is de geldschietter op arbeiderswoningen niet gebaat door de werklozensteun en de huurbijslagbons? Is de houder van spoorwegobligatiën niet gebaat door de veelvuldige overheidsbemoeiingen met dat bedrijf? Is de houder van schuldbrieven ten laste van noodlijdende gemeenten niet gebaat door de hulp, die het Rijk aan deze „lagere organen” biedt?

Met de erkenning van de noodzaak om, bij handhaving van het huidig goudpeil van de gulden, in burgerrechtelijke verhoudingen in te grijpen, wordt de mogelijkheid geopend, ons economisch leven te bevrijden van een deel van allerlei vaste en semi-vaste lasten, door langdurige contracten en starre verhoudingen opgelegd, en daardoor een dam op te werpen tegen de vloedgolf, die bezig is ons land economisch en sociaal te verwoesten.

Zou de muis, die de berg scheen te hebben gebaard, soms een bever blijken? P.

¹⁾ Spatiëring van ons. ²⁾ E.-S.B. 1932 blz. 5 en 24.

RECENTE GEBEURTENISSEN OP DE GELD- EN WISSELMARKT.

Sedert door den val van het Pond de knuppel in het hoenderhok der internationale wisselmarkt werd geworpen, is van een volkomen rusttoestand op die markt nimmer meer sprake geweest. Maar er zijn toch periodes geweest, waarin, althans de facto, een groote mate van stabiliteit voor vrijwel alle muntsoorten bestond. Die tijdvakken werden afgewisseld door periodes van onrust en scherpe koersfluctuatie, welke voor de niet-de-jure-gestabiliseerde munten vaak omvangrijke koerssprongen met zich bracht, en voor de aan goud gebonden valuta's ook extreme

schommelingen binnen het kader der goudpunten, terwijl vaak zelfs die goudpunten werden overschreden, omdat immers bij zeer omvangrijke quantitative verschillen tusschen vraag en aanbod het apparaat van den gouden standaard de spitsmomenten niet kan „verwerken”, hoofdzakelijk door gebrek aan transportruimte voor de goudverzending. Ondanks dezen laatsten factor, blijven natuurlijk de goudvaluta's binnen betrekkelijk enge koersgrenzen gebonden, maar de omvang, welken de goudverscheppingen in die landen in zeer korten tijd vaak behaalden, toont duidelijk aan, hoe intens vaak de spanning voor die valuta's op de wisselmarkt was. Nog voor kort verloor De Nederlandsche Bank in één week tijds ruim f 100 miljoen goud, of wel ruim 13 pCt. van den heelen toenmaligen goudvoorraad.

De jongste periode van onrust, waar wij feitelijk nog middenin zitten, en die vooral in de paar laatste weken een groote hevigheid bereikte, is een uitvloeisel van een samenloop van verschillende omstandigheden. Dat de val van den Belgischen Franc een goede voedingsbodem was voor de vrees, dat ook de nog overblijvende goudvaluta's weer meer kans liepen om den weg der gedevalueerde munteenheden op te gaan, behoeft wel geen betoog. Daarbij kwam, dat er in een tweetal „goudlanden” zeer speciale factoren waren die, onafhankelijk van het Belgische voorbeeld, deze vrees aanwakkerden. In Frankrijk stond de Regeering-Flandin voor de taak om eindelijk orde te stellen op de staatsfinanciën. En zij, die in de politieke keuken thuis waren, beseften reeds eenigen tijd, dat het niet gemakkelijk zou vallen om de daartoe noodige maatregelen er door te krijgen.

De val van het kabinet heeft dit dan ook duidelijk bewezen, en thans dient te worden afgewacht, of de nieuwe Regeering er wel in zal slagen dit doel te bereiken. Misschien wordt de beteekenis van deze budgetkwestie voor de monetaire situatie van het land sterk overschat, maar indien zulk een meening eenmaal heeft postgevat, dan is dat op zichzelf reeds een ernstig gevaar voor een munt, omdat immers onder die omstandigheden de kapitaalvlucht haar werk begint, hetgeen vooral in Frankrijk een snel proces kan zijn, omdat door de volkomen onbelemmerde goudafgifte „external” en „internal drain” samenwerken. In Zwitserland was er een andere aanleiding tot vrees voor de munt. Het bekende socialistische „crisisplan”, over de monetaire consequenties waarvan men ongetwijfeld ook nog van meening kan verschillen, deed heel wat kapitalen uit dit land vluchten, zoowel van Zwitsersche beleggers als van buitenlanders. Wekenlang heeft men tegen het Zondag jl. gehouden referendum aangekeken, en voortdurend was er aanbod van Zwitsersche Francs, terwijl vooral op de termijnmarkt de flauwe houding van deze valuta merkbaar was, waarover hieronder nader. En ook ons land is tenslotte niet geheel buiten deze sfeer van wantrouwen gebleven. Ook wij zitten met een budgetprobleem, dat misschien wel graduëel, maar zeker niet principieel verschilt van het Fransche. En dan is tenslotte niet zoo verwonderlijk, wanneer een vergelijking met de Belgische situatie van eenige maanden geleden zich opdringt, waar ook een door katholieken en socialisten niet gewenscht versoberingsplan het uitgangspunt voor de devaluatie werd.

Op de contante zoowel als op de termijnmarkt waren in den laatsten tijd de Fransche en Zwitsersche valuta uitgesproken flauwer dan de Gulden. Tot in het laatst van de vorige week heeft De Nederlandsche Bank geen goud behoeven af te geven, terwijl daarentegen de Banque de France omvangrijke bedragen zeg wegvloeien (overigens in verhouding tot de totale goudvoorraad nog maar een zeer gering percentage). Zwitsersche en Fransche Franc stonden op onze markt niet ver van het goudinvoerpunt genoteerd, terwijl de Gulden op zijn beurt ten aanzien van den Dollar ook weer bijna het goudpunt

van uitvoer bereikte. Uit de bovenomschreven factoren, welke de heele wantrouwen sfeer teweegbrachten, is het dan ook duidelijk, dat voor Frankrijk en Zwitserland de gevaren veel meer in een acuut stadium waren dan voor ons land, waar meer van latente risico's kon worden gesproken. Volledigheidshalve mag in dit verband niet worden nagelaten te wijzen op de merkwaardig vaste houding van de Mark, die zeer dicht bij de f 60 noteerde. Aangezien echter de markt voor „vrije Marken”, die overigens uitermate beperkt is, volkomen gemanipuleerd is, waardoor van een vrije koersontwikkeling reeds lang geen sprake meer kan zijn, behoeft men zich daarover niet te verwonderen, al blijft het merkwaardig, dat een land met een intrinsiek zoo intens zwakke monetaire positie als Duitschland kans ziet door zijn deviezenmaatregelen de valuta een zoo sterke technische positie te geven, dat de noteering tot de hoogste onder de goudvaluta's behoort, zoo niet de hoogste is.

* * *

Veel opvallender dan op de contante markt, waar, zoals gezegd, uit den aard der zaak voor de goudvaluta's de koersfluctuaties steeds binnen relatief enge grenzen blijven, was de onrust merkbaar op de termijnmarkt. Ook daar waren Fransche en Zwitsersche Francs belangrijk flauwer van tendens dan Gulden. Terwijl driemaandsponden medio Mei nog ongeveer 7½ cent agio noteerden, was ultimo Mei die koers opgelopen tot 30 à 35 cents. Omgeslagen over een jaar beteekent dat een agio van niet minder dan 18 pCt. Driemaandsdollars, die half Mei circa 200 agio deden, waren op de laatste van deze maand 650 cts. agio, derhalve per jaar ook rond 16 pCt. Fransche Francs, die medio Mei nog agio deden, sloegen omstreeks 22 Mei om in disagio. In de laatste dagen van de maand was de noteering feitelijk slechts nominaal, waarbij voor driemaands-Francs een noteering werd genoemd van 40—70 cents disagio. Enkele dagen tevoren werden op circa 20 cents disagio kleine posten gedaan, hetgeen op een jaarlijksch disagio van 8 pCt. neerkomt. Zwitsersche Francs werden half Mei met betrekkelijk groot disagio verhandeld, neerkomend op een basis van ongeveer 15 pCt. per jaar. Toen echter in de tweede helft van deze maand ook de Gulden geleidelijk meer disagio ging doen, werd de termijnnoteering in Zwitsersche Francs tegenover Gulden gunstiger. Eind van de maand was het disagio beneden de 10 pCt. per jaar.

Inmiddels is, althans voor het moment, de directe aanleiding voor twijfel weggenomen. In Frankrijk is een nieuw ministerie gevormd, waarvan aangenomen wordt, dat het zal trachten financieele sanering te verkrijgen zonder tot devaluatie zijn toevlucht te nemen. In Zwitserland heeft het referendum geen votum voor devaluatie opgeleverd. En toevallig is juist in de allerlaatste dagen onverwacht ook hier te lande door het uitreden uit het kabinet van Minister Steenberghe nog eens onderstreept, dat de zittende Regeering althans niet wil grijpen naar monetaire maatregelen als onderdeel van een politiek van crisibestrijding. De wisselmarkt heeft niet nagelaten op deze trits van gebeurtenissen te reageeren door een aanmerkelijk vastere stemming van de Europeesche goudvaluta's ten aanzien van den Dollar en van het Pond Sterling. Ook op de termijnmarkt deed de voorloopige wijziging in de kansen der speculatie zich dadelijk krachtig voelen. Overigens mag men zich natuurlijk van de duurzame consequenties van den veranderden toestand niet al te veel voorstellen. De stemming in de laatste weken was in de eerste plaats door acute gevarenkansen beïnvloed; nu die weggenomen zijn volgt noodwendig een reactie. De dieper liggende factoren en problemen blijven natuurlijk nog aanwezig.

De geldmarkt is allerminst ongevoelig gebleven voor de boven geschetste ontwikkeling op de wissel-

markt. Waarbij dadelijk opgemerkt zij, dat de invloed van de koersen en vooral van de termijnkoersen op de geldrente veel en veel geringer is dan onder normale omstandigheden bij dezelfde cijfers het geval zou zijn. Hier te lande is sedert de laatste groote goudafvloeiing van beteekenis de situatie op de geldmarkt van dien aard, dat feitelijk elke noemenswaardige afwijking tusschen markt- en bankrente alleen maar gegrond kan zijn op de verwachting, dat de geldmarkt ruimer wordt door toevloeiing van goud. De uitzettingen van de centrale bank zijn immers eenige tientallen millioenen boven het normale niveau, zoodat men moet constateeren, dat de markt voor haar „topbehoefte” drijft op de circulatiebank. Dit pleegt een effectiviteit van het bankdisconto mee te brengen, behalve wanneer men verwacht, dat binnen zeer afzienbaren tijd de goudvoorraad weer dusdanig zal aangroeiën, dat de markt zich weer onafhankelijk kan maken. In de laatste weken was dat blijkbaar het geval en men verwachtte uit het afloopen van termijntransacties een toestroom van goud. Terwijl eerst de rente voor het schatkistmateriaal met langere looptijd reeds aanmerkelijk beneden de bankrente werd verhandeld, daalde daarna ook het driemaandsdisconto. Ook De Nederlandsche Bank was blijkbaar van meening, dat een verruiming van de geldmarkt verwacht kon worden, weshalve kort geleden het disconto met het traditioneele halve procent werd verlaagd. In de laatste dagen heeft zich het aspect van de markt natuurlijk weer veranderd, en de stijging van den Dollarkoers tot het goudexportpunt gaf De Nederlandsche Bank zelfs aanleiding het disconto weer met een vol procent te verhoogen, waardoor de bankrente een recordhoogte voor dit jaar bereikte. Deze maatregel kan natuurlijk, evenals trouwens de vorige discontoverhoging, geen ander effect beoogen dan een psychologisch, kan niet anders bedoelen dan een geste, die het voornemen onderstreept om de munt met de traditioneele middelen te verdedigen, hoewel onder deze omstandigheden van een verdediging met zulk een wapen nauwelijks kan worden gesproken.

* *

Ik zeide reeds, dat de geldmarkt op de wisselmarkt maar in uiterst geringe mate gereageerd heeft. Feitelijk is de samenhang tusschen geld- en wisselmarkt beperkt gebleven tot den directen invloed op het aanbod van kort geld van de goudverschuivingen, welke het verloop van de contante koersen veroorzaakte. De termijnkoersen, die vroeger evenzeer van belang waren voor de geldrente, zouden, wanneer zij nu zich vrij hadden kunnen „uitwerken”, de rente tot ongekende hoogte hebben opgevoerd. Wanneer niet de banken bij het bekende „gentlemen's agreement” zich hadden verbonden geen medewerking te verlenen tot rente-arbitrage-transacties, dan zou het omvangrijke agio op Ponden en Dollars een breeden stroom van kort geld over de grenzen hebben gedirigeerd, de goudafvloeiing zou zeer omvangrijk zijn geweest en de rente zou met procenten tegelijk omhoog hebben kunnen gaan. Volgens de bovengenoemde cijfers kon immers een simpele swapaffaire een jaarlijksch rendement van 15 tot 20 pCt. inbrengen! Zou het agreement aan dergelijke transacties geen rem hebben aangelegd, dan zou de speculatie, welke invloed nu beperkt bleef tot de termijnkoersen, zich via de rente-arbitrage op de contante markt hebben omgeschakeld, met alle gevolgen van dien voor goudverlies en geldrenteverloop.

Nu deze transacties om de gemelde reden binnen enge grenzen bleven, beperkte zich de invloed op de geldrente tot de reële verschuivingen op de contante wisselmarkt, o.m. in verband met kapitaalvlucht, en tot de maatregelen, welke de centrale banken met betrekking tot de disconto-schroef ondernamen.

C. A. Kl.

3 Juni 1935.

DE VERLAGING DER ZEELOODSGELDEN.

Naar dezer dagen verluide, heeft de Regeering overwogen, op welke wijze aan de Nederlandsche havens hulp geboden kan worden in verband met de moeilijkheden, welke door de devaluatie van de Belgische munt zijn ontstaan. Zij zou tot de overtuiging zijn gekomen, dat het niet mogelijk zal zijn, door maatregelen der centrale overheid de moeilijkheden geheel te overbruggen. Zulks zou, naar het oordeel der Regeering, inzonderheid niet mogelijk zijn bij de haven- en kadegelden en de verdere plaatskosten. Anders staat het met de loodstarieven. Het Kabinet zal, volgens de persberichten, bevorderen, dat op korten termijn een wetsontwerp bij de Staten-Generaal wordt ingediend, strekkende tot een aanzienlijke verlaging van de loodstarieven voor zeeschepen, waardoor het mogelijk zal zijn de Nederlandsche loodstarieven te brengen op het peil der Belgische.¹⁾

Indien bovenstaande berichten de voornemens der Regeering op het stuk van steun aan de Nederlandsche havens, te verlenen in verband met de moeilijkheden, welke door de devaluatie van de Belga zijn ontstaan, juist en volledig weergeven, zal men in breeden kring zijn teleurgesteld. Een drietal desiderata zijn, zooals men zich zal herinneren, door belanghebbenden, d.w.z. Gemeentebesturen, Kamers van Koophandel, werkgevers, enz. geformuleerd. Ten eerste aanpassing der rijksloodsgelden aan het Belgisch peil, ten tweede Rijnvaart-compensatiepremies en ten derde rijksbijslagen teneinde de Gemeentebesturen in staat te stellen de overheidstarieven te verlagen.

Ofschoon ook wij het — vanzelfsprekend — zouden toejuichen, indien deze drie desiderata integraal bij de Regeering ingang vonden, hebben wij ons op het standpunt gesteld,²⁾ dat voorschands wellicht met inwilliging der beide eerste punten zou kunnen worden volstaan. Wij lieten ons daarbij leiden door de overweging, dat allerwegen zware eischen aan de „elasticiteit” van 's Land's schatkist worden gesteld, eischen die in vele gevallen op billijkheidsgronden alleszins verdedigbaar zijn, doch gezien de ijzeren noodzakelijkheid om de staatsuitgaven zooveel mogelijk te besnoeien, op practisch schier onoverkomelijke bezwaren stuiten. Daarnevens dachten wij ons deze figuur, dat de Regeering, besluitende tot drastische verlaging der rijksloodsgelden en tot instelling van Rijnvaart-compensatiepremies, zich *in beginsel bereid zou verklaren* den betrokken Gemeenten bijslagen te verlenen op grond waarvan deze haar retributiën zoo noodig zouden kunnen verlagen. *Zoo noodig!* Want met de beide eerstgenoemde afweerwapenen in de hand en den moreelen steun der Regeering ter zake van eventuele bijslagen ad 3, zou o.i., zonder al te kwade kansen met het Gemeentebestuur van Antwerpen, practisch zoal niet de facto, op voet van gelijkwaardigheid kunnen worden onderhandeld teneinde uiteindelijk de grondslagen te leggen voor een gemeenschappelijk te voeren *gezonde* tarieven-politiek. Een gezonde tarieven-politiek, die een eind zou maken aan de groote tekorten, die de „uitbating” der haven van Antwerpen laatstgenoemde gemeente oplevert en die derden een volkomen overbodige, maar uit den aard der zaak niet minder gretig aanvaarde, winst in den schoot werpt.

Dit ware dunkt ons een gezonde en van wijs beleid getuigende havenpolitiek geweest. Maar indien de Regeering inderdaad niet verder wil gaan dan verlaging der rijksloodsgelden — merkwaardigerwijze rept bovengenoemd bericht in het geheel niet van Rijnvaart-compensatiepremies — staan de Nederlandsche havens even machteloos als te voren. Op het karakter der Belgische Rijnvaart-premies vestigden wij reeds eerder de aandacht. Het zijn in wezen niet anders dan subsidies, waarmede kunstmatig

¹⁾ Intusschen is het bedoelde wetsontwerp 3 Juni 1935 ingediend. — Red.

²⁾ Zie onze beschouwing in E.-S.B. van 17 April 1934.

verkeer over de haven van Antwerpen wordt geleid.

De duidelijke en overtuigende wijze, waarop in woord en geschrift, aard en wezen der Belgische protectie-maatregelen met name van Rotterdamsche zijde — op de bekende vergadering in de groote Doelenzaal waren toch ook regeeringsvertegenwoordigers aanwezig? — zijn uiteengezet, de heldere betoogen ter zake van de noodlottige gevolgen der jongste devaluatie van de Belga voor de Nederlandsche havens en de onafwijsbare noodzakelijkheid om door regeerings-ingrijpen deze gevolgen zooveel mogelijk te verzachten, dit alles zou, *indien* de Regeering zich tot verlaging der loodsgelden beperkt, tevergeefsche moeite zijn geweest.

Een steeds grooter verkeer, dat thans nog over de havens van Rotterdam en Amsterdam wordt geleid, zou voortaan zijn weg via Antwerpen zoeken en waarschijnlijk voor goed voor onze nationale havens verloren gaan. De toeneming van het verkeer zelf zou automatisch leiden tot uitbreiding en perfectioneering der haven-outillage van Antwerpen en daarmee zouden de fundamenteën, waarop met name het Rotterdamsch massaal-verkeer berust, worden ondermijnd. De vrees, dat thans te Rotterdam gevestigde bedrijven, geleidelijk hun arbeidsveld naar de Scheldestad zouden verleggen, is waarlijk niet denkbeeldig. Kortom, er zou een afvloeiings- om niet te spreken van afbraakproces worden ingeleid, welks noodlottige gevolgen niet zijn te overzien en waarvan men zich in Den Haag blijkbaar nog steeds een onjuist beeld vormt.

Dat de Regeering niet bij machte is „de verdere plaatskosten” — wat verstaat men in Den Haag eigenlijk precies onder dezen verzamelnaam? — te verlagen, is een stelling, die door belanghebbenden niet is geponeerd en die trouwens ook geen bewijs behoeft. Toch is het niet ondienstig er te dezer plaatse nog eens met nadruk op te wijzen, dat in tal van gevallen de ondernemerstarieven reeds beneden kostprijs zijn gedaald en dat verdere „aanpassing” het draagvermogen der werkgevers te boven gaat.

Men kan slechts hopen, dat de Regeering de verlaging der loodsgelden zelve slechts beschouwt als den eersten stap, den spreekwoordelijken „premier pas qui coûte”. Zij wachte dan echter niet te lang met het nemen van verdere maatregelen.

Met voldoening schreef de Antwerpsche correspondent van een der scheepvaartbladen dezer dagen: „De vooruitzichten voor de naaste toekomst zijn alleszins bevredigend. De jongste prestaties der Société Stocatra op het gebied van snelle en goedkope mechanische lossing, hebben haar in staat gesteld verdere belangrijke contracten voor het verwerken van erts en kolen af te sluiten. Reeds worden aanzienlijke hoeveelheden erts voor Duitsche rekening in de haven van Antwerpen verwerkt en de verwachting is gewettigd, dat dit vervoer binnenkort verdere uitbreiding zal ondergaan. De laad- en lossnelheid is thans even groot als in de Rotterdamsche haven, terwijl de kosten zoowel voor reeders als ontvangers in Antwerpen aanmerkelijk lager zijn. Het belang van beiden is er derhalve mede gediend, dat aan Antwerpen de voorkeur boven Rotterdam wordt gegeven!”

Tot zoover de Antwerpsche berichtgever. Hieruit blijkt, wat voor campagne thans in België naar aanleiding van de Belga-devaluatie wordt gevoerd en gedeeltelijk niet zonder succes. Moge deze Belgische uitlating weerklink vinden in Den Haag v  r het onherroepelijk te laat is!

C. VERMEY.

29 Mei 1935.

HET VIJFDE JAARVERSLAG VAN DE B.I.S.

Het verslag, waarmee de Bank voor Verrekening van Internationale Betalingen haar eerste lustrum afsluit, verschilt niet veel van zijn voorganger.¹⁾ In den internationalen economischen toestand is in den loop van 1934 slechts weinig verbetering geko-

¹⁾ Zie over het vierde verslag van de B.I.S. ons artikel in Econ.-Stat. Berichten van 30 Mei 1934.

men. Wel is de internationale handel quantitatief een weinig gestegen, zulks als gevolg van grootere bedrijvigheid in de landen met een ten opzichte van het goud gedeprecieerde valuta; voorts is er in een aantal landen een niet onaanzienlijke binnenlandsche hausse aan den gang. Doch tot een algemeene verbetering van het internationale handelsverkeer, zoals deze in de tweede helft van 1932 scheen in te zetten, is het tenslotte in 1934 evenmin gekomen als in 1933, terwijl ook op monetair gebied de toestand nog steeds niet geconsolideerd is.

Voor het bedrijf van de B.I.S. is een en ander fnuikend geweest. In hoofdzaak gebonden aan uitzettingen in goudlanden, is het terrein van werkzaamheden der Bank sinds de groote financieele crisis van 1931 zeer ingekrompen, met het gevolg, dat de zaken, die aanvankelijk een bijzonder bevredigende stijging vertoonden, sterk zijn teruggelopen.

Wij laten hieronder een aantal cijfers, ontleend aan maandstaten en jaarbalansen, volgen, die van een en ander een beeld geven:

Daarbij vestigen wij inzonderheid de aandacht op den achteruitgang van het bedrag, dat de centrale banken voor eigen rekening bij de B.I.S. aanhouden, een achteruitgang, die ook in het laatste boekjaar wederom viel te constateeren. Juist uit den geringen omvang van dezen post blijkt duidelijk, dat het hoofddoel van de B.I.S., de bevordering van de samenwerking der centrale banken, slechts in beperkte mate verwezenlijkt is en dat de neiging der centrale banken om middelen, die zij in den vorm van goud of op andere wijze verkrijgen, ter beschikking van de B.I.S. te stellen, uitermate gering is.

Niettemin is het bedrijf van de B.I.S. nog steeds renderend. Ook dit jaar kon 6 pCt. dividend worden uitgekeerd, terwijl op de Regeeringsdeposito's een matige vergoeding uit de winst plaats vond.

De liquiditeit van de Bank is zeer groot, hetgeen een typisch depressieverschijnsel is. De op korten termijn beschikbare activa overtreffen verre de op korten termijn vervallende passiva, welke laatsten voor 75.5 pCt. in Fransche Francs luiden — een valuta, die telken jare bij de B.I.S. een belangrijker plaats is gaan innemen — en voor 6.3 pCt. in goud, terwijl de rest is verdeeld over verschillende andere valuta's.

Zoo bevindt zich dus de B.I.S. in afwachting van het weder intreden van een periode van levendiger internationaal verkeer en van meer intensieve internationale samenwerking op monetair gebied. Voorwaarde tot dit laatste acht de steller van het verslag, de onlangs afgetreden President Leon Fraser, het herstel van den internationalen gouden standaard, een herstel, waarnaar hij evenals verleden jaar reikhalzend uitziet. Geen internationale opleving acht Fraser mogelijk, tenzij na herstel van het goud; daarna zal het vertrouwen terugkeeren, het internationaal crediet- en handelsverkeer zal ruimere vormen kunnen aannemen en een aantal handelsbelemmeringen zullen, zoodra als gevolg van een en ander de goederenprijzen weer gaan stijgen, automatisch kunnen vervallen. De sleutel voor de oplossing van de huidige moeilijkheden ligt derhalve op monetair gebied.

De voorwaarden voor herstel van den gouden standaard als wereldvaluta acht Fraser gunstig. Daarbij wijst hij o.m. op de wederom gestegen goudproductie, op het uitvoersaldo van goud, afkomstig uit Aziatische schatten, en op de kunstmatige vermeerdering, die de dekking van het fiduciaire geld in vele landen heeft ondergaan als gevolg van devaluatie.

Van de toeneming der goudproductie geven de volgende cijfers een beeld:

Goudproductie in duizenden ounces fijn.			
1915	22.594	1929	19.585
1923	17.786	1930	20.722
1924	19.050	1931	22.370
1925	19.031	1932	24.227
1926	19.369	1933	25.378
1927	19.446	1934	27.107
1928	19.583		

de goudpositie van de wereld momenteel zeer ruim is, en dat, als het van het goud afhangt, eerder een stijging dan stabiliteit of daling van het prijsniveau te verwachten is.

Daarnevens wijst Fraser op enkele, z.i. gunstige factoren buiten het goud, o.a. op de ruimte ter geld- en kapitaalmarkt, op de talrijke conversies en de daardoor geschapen mogelijkheid van grootere activiteit in nieuwe richting, en op de aanpassing, die zich in de verschillende landen reeds tusschen kostprijs en algemeen prijsniveau heeft voltrokken.

De tijd is z.i. dan ook rijp voor internationale stabilisatie, die zou moeten uitgaan van Engeland als vertegenwoordiger van de sterlinggroep, de Vereenigde Staten als grootste economische eenheid in de wereld en Frankrijk als belangrijkste element in het goudblok. Wanneer deze drie het eens worden, bestrijkt men door den aanhang van deze groote landen practisch de geheele wereld buiten de zilverlanden.

Daarna zal er dan voor gezorgd moeten worden, dat de gouden standaard behoorlijk wordt toegepast. Daartoe is samenwerking van de centrale banken noodig. Over dit laatste punt is Fraser in dit verslag tamelijk uitvoerig, maar tot nieuwe gezichtspunten komt hij, na het vierde verslag van de B.I.S., niet.

In dit vierde verslag werd verwezen naar de ter Londensche Conferentie van 1933 aangenomen Resoluties over de samenwerking der centrale banken. In deze Resoluties, die in het thans verschenen verslag nog eens worden afgedrukt, wordt o.m. gepleit voor handhaving van het evenwicht in de betalingsbalans van een land door de daar werkzame centrale bank; voor het tot hun recht laten komen van toevloed van goud, waarop de centrale banken met de gebruikelijke middelen moeten reageeren; voor coördinatie van de centrale bankpolitiek teneinde door credietrestrictie een hausse te remmen en door credietverruiming een depressie tegen te gaan, een en ander met handhaving en onder eerbiediging van de zelfstandigheid der onderscheiden centrale banken; en tenslotte voor het optreden van de B.I.S. als orgaan ter bevordering van onderlinge gedachtenwisseling der bankleiders.

* * *

Tot zoover de beschouwingen van den heer Fraser. Nieuw zijn zij niet en zij ontmoeten nog steeds dezelfde objecties als vroeger. Toegegeven kan worden, dat de goudpositie van de wereld aanmerkelijk is verruimd en dat de toestand ter geld- en kapitaalmarkt elke redelijke expansie toelaat. Maar niet toegegeven kan worden, dat de aanpassing, waarover Fraser het heeft, reeds zou zijn voltrokken. Het is opvallend, dat het verslag hierover heel weinig concrete mededeelingen doet. Veeleer volgt uit de enkele gegevens, die het verslag behelst, dat de aanpassing zich eigenlijk nergens nog in voldoende mate heeft voltrokken. In de goudlanden is dit zeker niet het geval, zooals ook uit het verslag zelf blijkt, waar dit een grafiekkje geeft van de verhouding van groothandelsprijzen en levenskosten in Frankrijk, Engeland en de Vereenigde Staten. Zelfs in de laatste landen is voor het vraagstuk der vaste lasten nog slechts ten deele een oplossing gevonden, terwijl de goudlanden daarvan nog zeer ver verwijderd zijn. De beteekenis, die in het aanpassingsproces aan den omvang der werkloosheid moet worden gehecht, komt in het verslag niet tot uiting; blijkbaar staat de heer Fraser op het standpunt, dat in die landen, die nog veel werklozen hebben, zooals ondanks de daar ingetreden daling in Engeland en voorts inzonderheid in de goudlanden het geval is, de herleving van het internationale verkeer na algemeene stabilisatie der valuta's op goudbasis wel voldoende zal zijn om dit vraagstuk op te lossen; een speculatieve gedachten-gang, die inzonderheid voor de goudlanden wel heel

moelijk te aanvaarden is, omdat deze bij stabilisatie op het huidige goudpeil een monetair achterstand ten opzichte van anderen zouden bestendigen, die voor hun economische ontwikkeling bedenkelijk zou zijn.

Dit alles overwegende begrijpt men de vrees van de Sterlinglanden en van de Ver. Staten om zich reeds thans vast te leggen, een vrees, die ondanks de geregeld opduikende geruchten over een internationale valutaconferentie telkens weer de overhand blijkt te krijgen. Tevens zal het duidelijk zijn, dat internationale stabilisatie slechts te bereiken is via een voorafgaande devaluatie in de goudlanden, een conclusie, die dan ook al reeds terecht is getrokken door België en waarin, naar wij hopen, het restantje der goudlanden, het wankelende Frankrijk vooraan, spoedig zullen volgen.

* * *

Maar indien er dan gestabiliseerd wordt, wat dan? Is men er dan op basis van de Londensche Resoluties, waaraan de heer Fraser zijn hart verpand schijnt te hebben?

Het zal moeten worden betwijfeld. *Coördinatie* van centrale bankpolitiek is uitermate *gewenscht*, maar alleen door te voeren, wanneer op bepaalde punten de zelfstandigheid der centrale banken wordt ingeperkt en deze *zich onderwerpen aan een internationaal orgaan*, m.a.w. wanneer men de B.I.S. van een verzamelplaats tot het plegen van onderling overleg maakt tot een contrôle-orgaan, toegerust met voldoende macht ter bepaling van de richtlijnen van de centrale bankpolitiek in de onderscheiden landen.

Hoeveel daarvoor wellicht te zeggen moge zijn, te verwezenlijken schijnt het voorhands niet. Maar dan moet men ook erkennen, dat blijkens de ervaringen der laatste jaren van de door Fraser zoo hoog geroemde coördinatie in de practijk wel eens bitter weinig terecht zou kunnen komen. Het land, dat zich onder zulke omstandigheden duurzaam aan het goud verbindt, stelt zich bloot aan het wisselspel van in- en deflatie, zooals wij dat vóór en na den oorlog geregeld onder de werking van den gouden standaard hebben kunnen waarnemen, een perspectief, dat niet bepaald aantrekkelijk schijnt.

Veel rationeeler is daarom in de huidige omstandigheden voorloopig een ten opzichte van het goud zwevende valuta, die intern zoo stabiel mogelijk wordt gehouden tegenover de gezamenlijke in de betrokken geldseenheid verhandelde goederen en diensten. Wordt dit beginsel door een aantal landen gelijktijdig gevolgd, zoo zal tevens onderlinge stabiliteit van wisselkoersen zonder veel moeite verkregen kunnen worden.

Daarentegen beteekent internationaal herstel van den gouden standaard op basis der Londensche Resoluties het herstel van de schijnstabiliteit, waarmede het menschedom in hausseperioden wordt in slaap gewiegd om in depressieperioden in de realiteit eener allerpijnlijkste deflatie te ontwaken. Het valt te betreuren, dat de gevaren, die hier rijzen, door een gezaghebbend man als den heer Fraser zoozeer zijn weggedoezeld; zijn beschouwingen hadden aan waarde kunnen winnen, wanneer hij deze gevaren had besproken, eventueel had betoogd, dat zij hersenschimmen zijn, of wel, dat zij kunnen worden ondervangen in den door hem ontwikkelden gedachtengang. Hij heeft dit niet gedaan, maar daardoor den indruk gewekt geen oog te willen hebben voor datgene, waartegen thans reeds zoo dikwijls is gewaarschuwd; zulk een houding gelijkt veel naar struisvogelpolitiek, die nog nimmer tot heil van het menschedom heeft gestrekt.

G. M. V. S.

HET JAARVERSLAG VAN DE NEDERLANDSCHE BANK.

De President van De Nederlandsche Bank wijdt in het jongste verslag allereerst aandacht aan de internationale monetaire ontwikkeling, met name aan de devaluatie van de Belga en aan de stabiliteit van den Amerikaanschen Dollar in het afgelopen jaar.

De wenschelijkheid van stabiliteit der wisselkoersen.

Daarna wijst de President op de wenschelijkheid van stabiliteit der wisselkoersen.

De gevaren, die verbonden zijn aan het verbreken van den band tusschen de onderscheidene wisselkoersen en aan het buiten werking stellen van het apparaat der centrale banken, voor zoover dit de beïnvloeding en beheersching dier koersen tot taak heeft, treden hiernede in een duidelijk licht. Het kan niet betwijfeld worden, dat deze ontwikkeling ook het directe eigenbelang zal moeten schaden. Wellicht heeft deze overweging ertoe bijgedragen, dat de terugkeer naar een internationalen, op goud gebaseerden standaard meer in het middelpunt der belangstelling is gekomen. Evenals ten aanzien van het internationale handelsverkeer de overtuiging doordringt, dat zonder grootere vrijheid van dat verkeer van een werkelijk herstel geen sprake kan zijn, evenzeer wint de opvatting veld, dat stabiliteit van wisselkoersen een onmisbare voorwaarde vormt om die grootere vrijheid te verwezenlijken. Daarnaast mag wel als vaststaande worden aangenomen, dat de verantwoordelijke autoriteiten in alle landen het standpunt innemen, dat in de practijk de stabiliteit van de wisselkoersen slechts bereikt kan worden door de algemeene aanvaarding van een internationaal monetair systeem, gebaseerd op den gouden standaard.

De juistheid van dat standpunt zal, naar mijne overtuiging, bevestiging vinden in eene voortgezette bestudeering van de ervaring, welke sedert 1931 werd verkregen met de resultaten der geldpolitieke maatregelen, die in verschillende landen werden getroffen. Voorshands kan, dunkt mij, slechts geconcludeerd worden, dat de verwachtingen, die op grond van overwegingen van geldtheoretischen aard met groote stelligheid werden voorgedragen, eenszins gedekt werden door de uitkomsten der experimenten, die aan de hand dier verwachtingen werden ondernomen. Het kan geen verwondering wekken, dat bij de voorstanders van dergelijke experimenten behoefte blijkt te bestaan aan nadere studie, die zich intusschen niet zal mogen beperken tot reacties in het land zelf, dat de maatregelen trof, doch den invloed op de wereldontwikkeling in haar geheel zal moeten omvatten. Wel wekt het verwondering, wanneer zij, vooruitlopende op de resultaten hunner studie, propaganda voeren voor het brengen van ingrijpende wijziging in de nationale wetgeving en in de, op die wetgeving gegronde, monetaire politiek.

Het vorenstaande leidt mij tot de slotsom, dat in het wereldbelang en, daarmede, in het belang der individueele landen, met kracht en voortvarendheid naar het herstel van stabiliteit der wisselkoersen dient gestreefd te worden. Ook in dit opzicht echter gaapt een wijde kloof tusschen hetgeen in beginsel als wenschelijk erkend wordt en de daden, welke noodig zijn om deze wenschelijkheid tot werkelijkheid te maken. Deze daden worden afhankelijk gesteld van voorwaarden, welke vervulling grootendeels door het gemis aan stabiele wisselkoersen; en dus door het achterwege blijven van die daden, onmogelijk wordt gemaakt. Wordt eene stijging van de wereldmarktprijzen tot voorwaarde gesteld, dan vergeet men; dat schommelende en dalende wisselkoersen niet slechts het vertrouwen ondermijnen en daarmede de belangrijkste belemmering voor eene gezonde en blijvende prijsstijging in stand houden, maar bovendien een rechtstreekschen druk op de wereldmarktprijzen oefenen. Wordt eene grootere vrijheid van het internationale goederenverkeer geëischt, dan wordt uit het oog verloren, dat deze eisch voor vervulling niet vatbaar is, zoolang de wisselkoersen van een groot aantal, deels bij uitstek belangrijke, landen aan hevige schommelingen met een dalende tendens onderhevig zijn.

Het betreft hier een der vicieuze cirkels, waarin de wereld zich beweegt. Van den ernstigen wil om dezen cirkel te doorbreken is nog niet gebleken, al moge wellicht het inzicht, dat aan den eisch van stabiele wisselkoersen de voorrang moet verleend worden, in bredere kring erkenning vinden. De consequenties, welke aan deze er-

kenning onmiddellijk verbonden zijn, worden intusschen nog slechts in onvoldoende mate beseft en aanvaard. Zij bestaan, kort samengevat, in het nemen van de maatregelen, welke noodig zijn om de stabiliteit der wisselkoersen duurzaam te verzekeren. Is eenmaal de overtuiging gevestigd, dat het herstel van den gouden standaard noodzakelijk is teneinde tot de onmisbare verruiming van het internationale goederen-, kapitaal- en credietverkeer te geraken en is, op grond van die overtuiging, tot dat herstel besloten, dan dient door samenwerking van regeeringen en circulatiebanken, internationaal en nationaal, het noodige verricht te worden om de juiste toepassing der regelen van den gouden standaard mogelijk en effectief te maken. Van deze regelen gaf ik in mijn jaarverslag over het boekjaar 1932/1933 (bladz. 14 e.v.) een uitvoerig overzicht met toelichting.

De landen, die de goudpariteit van hun ruilmiddel hebben gehandhaafd, toonden hiernede de zoeven bedoelde consequenties te aanvaarden. Zij hebben zich voor die handhaving ongetwijfeld directe opofferingen getroost, niet omdat zij het dogma van den gouden standaard verheerlijken, zooals van sommige zijden werd betoogd, doch omdat zij overtuigd zijn, dat afgescheiden van verschillende andere overwegingen, hun duurzaam eigenbelang het best gediend zal worden door het voorkomen van verdere, ernstige verstoringen van den wereldtoestand. Dat dergelijke verstoringen zouden intreden, wanneer ook de zoeven bedoelde landen den weg der monetaire experimenten gingen inslaan, kan in redelijkheid niet ontkend worden. Of zou inderdaad verwacht mogen worden, dat de landen, welke valuta gedeprimeerd of gedevalueerd is, bereid zouden zijn zich aan een internationaal systeem te binden zonder den invloed van die experimenten gedurende geruimen tijd te hebben gadeslagen? Die invloed zou leiden tot een verdere vermindering van de goudwaarde der gedeprimeerde en gedevalueerde valuta's en daarmede zoowel tot een bij uitstek gevaarlijken en vóór alles te vermijden wedloop in de waardevermindering der munteenheden als tot eene verdere toeneming van de internationale handelsbelemmeringen.

Internationaal goederen-, crediet- en kapitaalverkeer.

Aan de hand van de cijfers betreffende de waarde van den wereldhandel in 1934, legt de President den nadruk op de schadelijke werking van de door die cijfers tot uitdrukking gebrachte ontwikkeling.

Niettemin ontbreekt ook hier de kracht om door onderling overleg tot eene geleidelijke vermindering van de talloze belemmeringen te geraken. Dit houdt niet alleen verbetering van den wereldtoestand tegen, maar heeft bovendien tengevolge, dat in de individueele landen in toenemende mate kunstmatige posities worden opgetrokken, welke tot steeds verder gaande belemmeringen voeren. Het terugkeeren op den te kwader ure ingeslagen weg wordt dientengevolge steeds moeilijker, aangezien de belanghebbenden bij de handhaving van de kunstmatige posities het kamp zullen versterken van hen, die zich tegen een vrijer internationaal verkeer verzetten. Dit is te bedenkelijker, wanneer, zooals gemeenlijk het geval zal zijn, de Overheid zelve, als gevolg van door haar getroffen steunmaatregelen, zich onder die belanghebbenden bevindt. Hierin is een groot gevaar gelegen van het door velen verdedigde streven naar eene, met directe en indirecte hulp van de Overheid tot stand te brengen, uitbreiding van het nationale productie-apparaat. Dit streven vindt veelal zijn grondslag in de overweging, dat niet behoort ingevoerd te worden wat in het land zelf vervaardigd kan worden. Te zelfder tijd wordt dan het postulaat gesteld, dat de uitvoer krachtig dient bevorderd te worden. Dat eene tegenstelling tusschen beide eischen zich in de practijk zal doen gevoelen, behoeft geen betoog en zulks te minder waar de handelsbetrekkingen meer en meer een bilateraal karakter verkrijgen.

Als gevolg van de nog steeds gevolgde politiek van afsluiting en isolering, gepaard aan toenemende Overheidsinmenging in het bedrijfsleven, vertoont vrijwel elk land zijn eigen ontwikkeling. De onderkenning van de juiste beteekenis dier ontwikkeling stuit op de grootste moeilijkheden. De statistische gegevens, welke op dit gebied gepubliceerd plegen te worden, worden in hooge mate beïnvloed door kunstmatig Overheidsingrijpen. Zij kunnen derhalve niet zonder meer, met name niet zonder diepgaande studie van den invloed, door dat ingrijpen geëffend, als vergelijkingsmateriaal voor den gang van zaken in de individueele landen worden gebezigd. Wordt in een land besloten om op groote schaal werken met

Overheidsgeld uit te voeren, dan zal na eenigen tijd de statistiek eene belangrijke vermindering van de werkloosheid vertoonen. Zulks kan echter bezwaarlijk als argument gelden voor de stelling, dat in werkelijkheid de economische positie van dat land eene verbetering vertoont in vergelijking met die van landen, die eene andere politiek in dit opzicht volgen. Wijst van een land de uitvoer eene min of meer belangrijke toename aan, dan mag hieruit, zonder meer, nog niet tot eene gezonde opleving geconcludeerd worden. Het is toch allerminst uitgesloten, dat de uitvoer plaats vindt tegen voor het land verliesgevende prijzen, die slechts tijdelijk of met subsidie van de Overheid door de producenten geaccepteerd kunnen worden. Ook kan de uitvoer gestimuleerd zijn door monetair maatregelen, die het betrokken land een tijdelijken en abnormalen voorsprong in den internationalen concurrentiestrijd gaven. Hetgeen zoeven met enkele voorbeelden werd geïllustreerd, geldt in het wezen der zaak over de geheele lijn. In het bijzonder door de beschouwingen over de valutapolitiek wordt vaak ten onrechte de indruk gewekt, als zou de ontwikkeling, welke de betrokken landen vertoonen, uitsluitend of in hoofdzaak aan die politiek zijn toe te schrijven. Dat bij de overweging van die ontwikkeling volle aandacht behoort geschonken te worden aan de structuur van het land, aan de handelspolitieke maatregelen, door het land getroffen in verband met omvang en beteekenis van zijn binnenlandse markt en aan de financiële gestie van de Overheid in verband met de vraag of deze gestie niet tot moeilijkheden zal moeten leiden, ligt voor de hand.

Toestand in Nederland.

Het zou gemis verraden aan realiteitsbesef, aldus de President, wanneer men de wenschelijkheid betoogde, of de praktische mogelijkheid aannam, van het zonder meer en terstond laten doorwerken van het volle crisisgebeuren. In redelijkheid kan niet anders verwacht worden dan dat de Overheid tempe-rend optreedt en naar geleidelijkheid in het aanpassingsproces streeft. Doch wel mag en moet de nadruk gelegd worden op het uitermate groote gevaar, dat dit optreden en streven tot doel wordt verheven, in plaats van middel te blijven om al te groote schokken te voorkomen of te verzachten. Het komt mij voor, zoo vervolgt de President in zijn verslag, dat alleszins aanleiding bestaat, in het bijzonder ten opzichte van den toestand in Nederland, tegen dit gevaar te waarschuwen.

In dit verband moge de aandacht gevestigd worden op de treffend juiste uitspraak der Regeering in de jongste millioenennota, volgens welke als regel zal moeten worden gesteld, dat overal waar in eenigen vorm door de Overheid steun of hulp wordt verleend, die steunverleening steeds zal moeten geschieden in zoodanigen vorm, dat de aanpassing aan een lager niveau daardoor wordt bevorderd. Terecht wordt hieraan toegevoegd, dat alleen op deze wijze de vereischte verlaging der productiekosten verkregen zal kunnen worden, die noodzakelijk is voor de versterking van de positie van het bedrijfsleven en de vermindering van de werkloosheid. Dit verslag kan niet de plaats zijn om in bijzonderheden na te gaan of in de practijk aan dezen gulden regel wel de hand werd gehouden. Geconstateerd kan slechts worden, dat de ontwikkeling van de kosten van het levensonderhoud tot eene bevestigende beantwoording van deze vraag geen aanleiding kan geven. Stelt men het cijfer voor 1911/1913 op 100, dan blijkt het indexcijfer van de totale kosten van het levensonderhoud in de laatste twee jaren slechts te zijn verminderd, voor arbeidersgezinnen van 140,2 tot 133,8 en voor meergegoeden van 142,4 tot 133,3. Al vertoonen de cijfers voor het eerste kwartaal van 1935 eene verdere daling tot onderscheidenlijk 136,7 en 131,3, toch kan de ontwikkeling niet bevredigend genoemd worden en het schijnt mij niet twijfelachtig, dat de hierboven aangehaalde regel meer en krachtiger dan tot dusver toepassing zal moeten vinden bij de steunmaatregelen, welke door de Overheid getroffen worden.

Het vorenstaande neemt niet weg, dat ongetwijfeld veel in de goede richting is geschied. De productiekosten zijn over het algemeen gedaald; deze daling was belangrijk in die takken van ons bedrijfsleven, welke aan buitenlandse concurrentie zijn blootgesteld. De kapitaallasten zijn in zeer vele gevallen door conversies of, waar noodig, door regelingen met de crediteuren aanmerkelijk verlaagd. De budgetaire positie van de Overheidslichamen is op den

weg der verbetering voortgeschreden. De aanneming door de Staten-Generaal van het onlangs ingediende wetsontwerp tot het verkrijgen van verdere bezuiniging op de staatsbegroting zal een verderen, belangrijken stap op dien weg beteekenen. Toch zullen de kosten van het levensonderhoud op het huidig peil niet gehandhaafd kunnen blijven en zal eene verlaging van die kosten noodzakelijk zijn om Nederland door de moeilijkheden heen te brengen en het niveau te bereiken, waarop het Nederlandsche bedrijfsleven kan voortwerken en het Nederlandsche volk door eigen arbeid in zijn levensonderhoud zal kunnen voorzien. Telkens en telkens is reeds gewezen op de elementen, welke deze zoo noodzakelijke beweging tot dusver tegenhielden. Het betreft hier in hoofdzaak de beschutte bedrijven, waaronder de Overheidsbedrijven eene belangrijke plaats innemen, het hooge peil, dat de publieke huishoudingen nog steeds vertoonen, de Overheidslasten op het bedrijfsleven, de onvoldoende daling der huren, de onbeweeglijke tarieven in de zoogenaamde vrije beroepen, de hooge distributiekosten en de remmende werking van op zichzelf noodzakelijke maatregelen om al te groote schokken te voorkomen. Wanneer de teekenen niet bedriegen, schijnt in deze opzichten in zooverre eene kentering nabij, als de macht der feiten tot eene verandering van politiek en tot eene dalende beweging zal dwingen. Dit geldt in de eerste plaats de tarieven der Overheidsbedrijven en de zware Rijksbelastingen, die op verschillende artikelen van verbruik drukken. Treedt eene aanmerkelijke vermindering in van het verbruik van goederen en diensten, welke door de beschutte bedrijven worden aangeboden of met zware heffingen zijn belast, dan zullen de leiders van die bedrijven of de Overheid in het eigen directe belang gedwongen zijn, den prijs der goederen en diensten te verlagen. De Regeering heeft de consequentie uit deze ontwikkeling in zoover getrokken, als zij voorstellen heeft aangekondigd tot het verlagen van eenige belastingen.

Het ware uitermate gewenscht, dat dit voorbeeld algemeen werd gevolgd en het hoog houden van de prijzen ten koste van den omzet algemeen als kortzichtig werd erkend. Doch het ware niet minder gewenscht, dat, zonder het vertrouwen en daarmede den grondslag van het onmisbare crediet in alle schakeeringen te schokken, in sneller tempo werd voortgeschreden op den weg naar verlaging van huren en andere kosten, welke aan de natuurlijke en noodzakelijke neergaande beweging tot dusver weerstand hebben geboden.

Veel wordt in dit verband gesproken over het peil der vaste kapitaallasten, waarbij dan veelal betoogd wordt, dat vooral in deze lasten een uiterst bedenkelijk verstarings-element gelegen is. Ik meen, dat deze grief in hare algemeenheid niet juist is. Het Nederlandsche en Nederlandsch-Indische bedrijfsleven heeft zich als regel, in afwijking van hetgeen elders plaats vond, onthouden van het aangaan van belangrijke, vaste rente dragende schulden, waar de financiering met aandeelenkapitaal volgens gezonde beginselen op hare plaats was. De opofferingen, welke de houders van dit aandeelenkapitaal zich moeten getroosten, zijn uitermate belangrijk. Daarnaast is bij de wet de mogelijkheid geopend om, waar noodig, tot verlaging van rentelasten, uit obligatieleeningen voortvloeiende, te geraken. De omvangrijke conversies en aflossingen van uitstaande leeningen hebben tot vermindering van rentelasten geleid. Wat de hypotheeken op landelijke eigendommen betreft, heeft de Regeering in den steun, die op kosten van de consumenten aan den landbouw verleend wordt, den grondslag gevonden om in de daarvoor in aanmerking komende gevallen eene redelijke verlaging van rente te bereiken. Ten opzichte van het verdere deel van het hypotheecair crediet zal, bij hersteld vertrouwen, voortzetting van de conversiebeweging verwacht mogen worden, waarbij Overheid en openbare fondsen steunend en stimulerend zouden kunnen optreden.

Voor mij staan vast het overwegende algemeen belang, dat betrokken is bij eene ruime en goedkope beschikbaar-stelling van goederen en diensten en het groote gevaar, dat gelegen is in al die maatregelen, welke genomen of gepropageerd worden en die, bewust of onbewust, tenslotte zullen uitloopen op eene vermindering van het verbruik, ten nadeele van de belangen, die men beoogt te dienen. Geheel afgescheiden van de vraag omtrent de richting, waarin men zich de ontwikkeling der maatschappij denkt en welke wenschen men te dezen aanzien koestert, zal niemand ontkennen, dat het vraagstuk bij uitnemendheid, waarvoor Nederland staat en dat niet opgelost kan worden door het propageeren van bepaalde stelsels, gelegen is in eene duurzame verbetering van de verhouding tusschen kosten en prijzen, tusschen druk van

Overheidslasten en draagkracht, kortom in een herstel van het verbroken evenwicht. Tot dusver heeft de wereld, ook in dit opzicht den weg van den minsten weerstand volgend, in overwegende mate getracht dit probleem, dat zich in elk land voordoet, op te lossen door het streven naar kunstmatige prijsstijging, zonder de fundamentele oorzaken van de prijsdaling aan te tasten. De verkregen ervaring leidt tot de slotsom, dat op deze wijze een gezonde en duurzame oplossing niet kan verkregen worden.

Ook voor Nederland geldt, dat het welbegrepen belang van den consument onvoldoende in het oog werd gehouden en de kosten van het levensonderhoud zich op een te hoog peil bleven bewegen. Hoewel ons land op den weg naar het evenwicht voortschreed en hierbij in verschillende opzichten resultaten van beteekenis heeft verkregen, werd het einddoel nog niet bereikt. Met den meesten nadruk dient er op gewezen te worden, dat het hier allermint een vraagstuk betreft, dat uitsluitend of in overwegende mate in eene nationale omlijsting mag beschouwd worden. Het nationale belang van Nederland wordt nog steeds voor het grootste deel beheerscht door de positie, welke ons land in het internationale verband kan behouden of verwerven. Het ware struisvogelpolitiek van de meest bedenkelijke soort, dit verband niet bij voortdurend voor oogen te houden. Welke maatregelen van ordening, van overheidsinmenging, van industrialisatie ook worden overwogen of aanbevolen, bij de beslissing zal steeds den doorslag moeten geven het antwoord op de vraag, of die maatregelen inderdaad zullen dienen het belang van een zoo ruim mogelijke voorziening van het Nederlandsche volk met goederen en diensten en het belang van de positie, welke Nederland in het internationale verkeer inneemt. Beide primaire belangen eischen, dat de beperking van den invoer in Nederland binnen zoo eng mogelijke grenzen wordt gehouden en dat de noodzakelijke aanpassing verkregen wordt door verlaging van productiekosten en van kosten van het levensonderhoud. Dat deze primaire belangen uit het oog worden verloren en dat de bedrijven, die uit eigen kracht en energie, zonder beroep op Overheids hulp, hunne werkzaamheid en afzét kunnen opvoeren, in hun streven worden belemmerd, zijn de gevaren welke de hierboven bedoelde maatregelen medebrengen. Zulks klemt bovenal in de huidige, geheel abnormale omstandigheden, nu vóór alles noodig en urgent is het wegnemen van de verstartingsverschijnselen, die in het Nederlandsch economisch bestel te constateeren vallen. Hiertoe is samenwerking van allen, die van den gang van zaken in het bedrijfsleven afhankelijk zijn, dus van het geheele Nederlandsche volk, geboden. Het gaat hierbij niet om de verdeling van de baten uit dat bedrijfsleven tusschen de groepen, die rechtstreeks aan de uitkomsten der bedrijven medewerken. Het gaat om de instandhouding van die bedrijven en daarmede om de werkgelegenheid en de bestaansmogelijkheid van het Nederlandsche volk.

De weg, welke, naar mijne overtuiging, voor Nederland in zijn eigen, welbegrepen belang is aangewezen, leidt in het binnenland naar het aanvaarden en doorzetten van de aanpassing, die men door kunstmatige en slechts tijdelijk werkende maatregelen kan verschuiven, maar niet kan ontgaan. Ten opzichte van het buitenland voert diezelfde weg naar de verbetering van de internationale betrekkingen van commerciëlen, monetair en financieelen aard. Het is, helaas, voor een klein land als Nederland niet mogelijk te bepalen, of dit buitenlandsche weggedeelte ook inderdaad begaan zal worden. Hiertoe is het voorgaan van de groote landen onmisbaar. Maar wel kan Nederland zijn volle medewerking schenken aan elke gezonde poging om de zoeven bedoelde verbetering te bereiken en er, vóór alles, naar streven, verdere ontwrichting te voorkomen. Dat Nederland in deze laatste taak zou tekort schieten, wanneer het vrijwillig zijn ruilmiddel van het goud zou losmaken, behoeft, dunkt mij, na het vorenstaande geen uitvoerig betoog. Hij, die de werkelijkheid niet uit het oog verliest, moet erkennen, na hetgeen de laatste jaren en, in het bijzonder, de laatste tijd ons geleerd hebben, dat een dergelijke stap tot verdere internationale ontwrichting zou leiden, die niet zou nalaten zich op den duur tegen het eigen land te keeren. Zij, die geen bezwaren duchten van eene devaluatie, welke bewust wordt toegepast als middel in den internationalen concurrentiestrijd, zien, afgescheiden van alle andere bezwaren, welke bij herhaling tegen hun streven zijn aangevoerd, de eenvoudige waarheid over het hoofd, dat dit middel ook aan anderen ten dienste staat en door dezen ongetwijfeld, al dan niet noodgedwongen, zou gebezigd worden.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

EEN NIEUWE POLITIEK IN FRANKRIJK?

Dr. H. Weichmann te Parijs schrijft ons:

De Franc blijft stabiel; dit feit hebben de gebeurtenissen van de laatste dagen op een onverwachte en drastische wijze getoond. Sedert weken trachtte de speculatie door voortdurende aanvallen de positie van den Franc aan te tasten. In het land zelf werd door eenige groepen onder leiding van den vroegere Minister van Financiën, Reynaud en den couranten uitgever, Patenôtre, een aanhoudende propaganda voor devaluatie gevoerd. De Amerikaansche en Engelsche bladen overtroffen elkander in verzekeringen, dat de val van den Franc onvermijdelijk was.

De Regeering zelve werd tegen haar wil vertolkster van deze ideeën, toen Zij voor de Kamer de debatten concentreerde op de vraag: „Volmachtswet of devaluatie”. De volmachtswet werd afgestemd, de Regeering viel en den volgenden dag was er — een groote hausse op de beurs! Aandeelen en staatspapieren gingen met sprongen in de hoogte, de deviezenmarkt was vast en slechts de ware „vlucht”-fondsen (goudmijnen, grondstoffen en internationale aandeelen) bleven uitgesloten van de algemeene opwaartsche beweging.

Zeker is, dat hierbij technische factoren een rol hebben gespeeld, zooals dekkingsaankopen tengevolge van liquidatie, ondersteuningsaankopen voor staatspapieren en interventies van het Engelsche en Amerikaansche Egalisatiefonds, maar au fond waren deze gebeurtenissen niet doorslaggevend. *Beslissend was de voorbeeldige rust en discipline in het land.* Het Fransche volk heeft de situatie beter begrepen dan de „vakmensen”. Het heeft zich niet laten aansteken door de nervositeit van de beurs en het is ook niet in de fout vervallen, de uit de positie van de openbare financiën voortkomende gevaren te overschatten. Het heeft vertrouwd op de onverzwakte economische positie van Frankrijk. Er vonden geen onttrekkingen bij de banken plaats, noch was er sprake van een run op de spaarbanken, er waren ook geen angstverkoop op de beurs, welke sluiting nog in de eerste ochtenden van den gedenkwaardigen 31sten Mei overwogen en voor mogelijk gehouden werd.

Men moet niet uit het oog verliezen, dat in deze beslissende uren het nieuwe kabinet nog in het geheel niet was gevormd, integendeel, dat zich moeilijkheden voordeden, die de vorming van het kabinet in den weg stonden. Iedereen geloofde plotseling weer in de stabiliteit van den Franc. Hiertoe zullen waarschijnlijk de Kamerdebatten hebben bijgedragen, welke, op enkele uitzonderingen na, de besliste afkeer van valutamanipulaties in het Fransche parlement weerspiegelden. Ook is het mogelijk, dat de ontspanning na de eenmaal genomen beslissing van invloed is geweest en tot meer nuchtere beschouwing van de feiten heeft geleid. In ieder geval is de storm van binnen uit, — en alleen dat kan een valuta tot val brengen — niet losgebroken. Het vertrouwen in den Franc heeft den Franc gered. Men zal zich dezen gang van zaken in de toekomst steeds voor oogen moeten houden, om tot een juiste waardeering van de krachten van dit, door zijn logica en bezadigdheid gekenmerkte land, te komen.

Overigens is het natuurlijk niet te ontkennen, dat de intusschen gevormde nieuwe Regeering den stand van zaken evenzoo aantreft, als de oude Regeering hem achterliet. Het tekort van de Staatsbegroting en het spoorwegtekort moeten worden gedekt, de wapeningsuitgaven gefinancierd en een nieuwe richting moet aan het bedrijfsleven worden gegeven. Hoe zal de Regeering deze problemen oplossen? Daar zij zich hierover nog niet heeft geuit, is men in dit opzicht aangewezen op veronderstellingen en zekere conclusies, die juist uit de jongste gebeurtenissen moeten volgen.

De nieuwe Minister-President, Bouisson, heeft aan

het Parlement dezelfde volmachtswet voorgelegd, als Flandin tevergeefs getracht heeft te doen aannemen en heeft daarmee de ruimste van de beide oorspronkelijk in het oude kabinet verdedigde, tegenstrijdige stellingen tot de zijne gemaakt. Hij beoogt namelijk niet alleen een geleidelijke en uit stappen opgebouwde oplossing van de begrootingsvraagstukken in engere zin, maar wil met het in evenwicht brengen van het budget tegelijkertijd de noodzakelijke maatregelen doorvoeren: „voor een opleving van het bedrijfsleven; voor de bescherming van het openbare krediet en voor het behoud van de valuta.”

Beteekent dit, dat hij ook in bijzonderheden de economische opvattingen van zijn voorganger deelt? Bouisson heeft natuurlijk, evenals Flandin, geweigerd om zijn bedoelingen nader aan te geven, want het ligt juist in het wezen van een volmachtswetgeving, dat zij, ter vermindering van politieke moeilijkheden en ter bevordering van het verrassende effect ten opzichte van de speculatie, gedetailleerde gegevens achterwege laat.

Toch kunnen uit de samenstelling en voorbereidingen van zijn kabinet zekere gevolgtrekkingen ten aanzien van de groote lijnen van zijn programma worden afgeleid. Het markantste in de samenstelling is de vervanging aan het Ministerie van Financiën. Het is niet zoozeer de persoon van den nieuwen Minister van Financiën, als wel het feit van de wisseling zelf, die interessant is. De arbeid van Germain Martin, die tot nu toe Minister van Financiën was, stond in de oogen van het Fransche Parlement sterk in het teken van de deflatie. Men verweet hem zijn eenzijdige beschouwingswijze, volgens welke hij zich bij de dringende economische problemen geheel op de cijfers van het staatsbudget concentreerde en door zijn bezuinigingspolitiek de zuivere kwestie van de dekking van het tekort op den voorgrond stelde, zonder dezen factor tegelijk als middel voor economische politiek te hanteeren.

Het buitensluiten van zijn persoon uit de tegenwoordige kabinetscombinatie wijst er dan ook op, dat zijn voornaamste gedachte, nl. het voeren van een vernieuwde deflatiepolitiek, op de door hem beoogde, eenzijdige wijze, niet door het nieuwe kabinet zal worden overgenomen, ook al zullen bepaalde bezuinigingsmaatregelen niet achterwege kunnen blijven. Men wenscht in Frankrijk geen politiek als destijds Brüning in Duitschland heeft gevoerd.

In verband met de benoeming van Caillaux als Minister van Financiën en gedachtig aan zijn bekende propaganda om de fiscale vicieuze cirkel te verbreken, is het verder aannemelijk, dat het Kabinet naar wegen zal zoeken om door *belastingverlaging* het bedrijfsleven de gewenschte stimulans te geven. Nu is het zeker een buitengewoon moeilijk probleem om in een kort oogenblik belastingverlagingen door te voeren, terwijl het budget een groot tekort aanwijst.

Zelfs als men van deze belastingverlagingen een belangrijke opleving van het economisch leven zou kunnen verwachten, die op een later tijdstip ook weer tot verhoogde belastingontvangsten zou kunnen leiden, dan toch blijft de noodzakelijkheid bestaan de directe uitgaven te dekken en aan de eischen van de schatkist te voldoen.

Het schijnt nu, dat op dit gebied, van overbrugging en niet van wegwerken van het tekort, de beslissende verandering tusschen de politiek van Bouisson en van zijn voorganger zal plaats vinden, en wel met behulp van de Banque de France.

In de eerste weken van zijn regeeringswerkzaamheid probeerde Flandin zich door een persoonswisseling bij de Banque de France den steun van deze bank te verzekeren, teneinde tot een betere organisatie van de geldmarkt en tot de plaatsing van schatbiljetten door herdiscontingering bij de centrale bank te komen. Hij is met deze politiek op tegen-

stand gestuit bij den regentenraad van de Banque de France en bij machtige financieele groepen, welke in zijn politiek van rentedaling een bedreiging van hun eigen belangen zagen. De nieuwe Minister-President heeft als voorwaarde bij de aanvaarding van zijn ambt den vollen steun van de Banque de France geëischt en aan de hem gegeven opdracht ging een, in een politieke crisis zeer ongewone, bespreking tusschen den President van de Republiek en den Gouverneur van de centrale bank vooraf.

Het schijnt dan ook, dat de politiek van het nieuwe kabinet er toe zal leiden, dat de nog steeds buitengewoon rijke reserves van de Banque de France als economische factor zullen worden uitgebuit. Natuurlijk kan nog niet worden voorspeld, of dit in den vorm van een *openmarkt-politiek* of door een directe verleenning van credieten aan den Staat of op een andere wijze zal geschieden. In deze richting, waartoe vooral ook de voorganger van Germain Martin, de radicaal-socialistische afgevaardigde Bonnet overhelde en waarover den laatsten tijd in Frankrijk veel gesproken is, schijnen zich evenwel de eigenlijke constructieve plannen van het Kabinet te bewegen.

Het is te vroeg reeds nu hierover een waardeoordeel uit te spreken. In beginsel lijkt de weg in ieder geval begaanbaar. Frankrijk kan ook bij den tegenwoordigen stand van zijn bedrijfsleven een zekere „verwatering” van zijn valuta ondergaan. Als de reserves van de circulatiebank op de juiste wijze worden ingezet, dan kunnen zij den druk, door de credietbehoefte van den Staat uitgeoefend, van de markt nemen. De koersen kunnen hierdoor worden opgedreven, de rentevoet naar beneden gedrukt en een stadium van rijpheid voor conversie worden bereikt, waardoor de Staat eindelijk de mogelijkheid zal krijgen zijn thans Frs. 22 milliard grooten schulden dienst, bijna de helft van het budget bedragende, op merkbare wijze te verminderen.

Uit de daling van den rentevoet zal dan het heele economisch leven voordeel kunnen trekken.

Tenslotte rekent men er ook wel op, dat hierdoor de belastingverlagingen en de het bedrijfsleven stimuleerende bewapeningsuitgaven, mogelijk zullen worden, waarop een verdere opleving zal moeten volgen.

Het zou dus bij het op deze wijze inschakelen van de middelen van de Banque de France een verdiscontingering van een toekomstige conjunctureele opleving betreffen, welke tegelijkertijd door dezen inzet zou worden ingeluid. De eerstkomende dagen kunnen reeds toonen, of de actie van het nieuwe Kabinet met behulp van de machtigingswet, zich inderdaad in deze richting zal bewegen.

1 Juni 1935.

AANTEKENINGEN.

De gevolgen van den landbouwsteun in Europa.

In het nummer van de vorige week hebben wij een samenvatting gegeven van het rapport van het Economisch Comité van den Volkenbond over de landbouwbescherming. Dit rapport is ontstaan uit een discussie over een memorandum van Sir Frederick Leith—Ross, waarin met gegevens wordt aangetoond, in welke mate verschillende Europeesche invoerlanden de prijzen van agrarische producten boven de wereldmarktprijzen hebben opgetrokken.

Alvorens hierop nader in te gaan, vermelden wij eerst de conclusies uit het memorandum van Sir Leith—Ross, dat als bijlage in het Volkenbondsrapport is opgenomen.

Conclusies.

1. De voornaamste industrielanden van Europa hebben sedert 1925 gepoogd de binnenlandsche landbouwproductie met kunstmatig opgedreven prijzen aan te moedigen. Door deze hooge prijzen kan het verbruik niet toenemen en wordt de gestegen productie niet geabsorbeerd.

2. Teneinde het verhoogde prijsniveau te handhaven, werd de invoer in de betreffende landen van goederen, afkomstig uit landen, waar de landbouwproductie veel goedkoper is, beperkt. De landbouwstaten moeten hun productie afzetten op een kleinere wereldmarkt, waardoor de prijzen dalen; teneinde de prijsdaling te compenseeren, streven de landbouwlanden er naar, hun productie op te voeren, hetgeen de daling van de wereldmarktprijzen nog versterkt.

3. Uit hoofde van de vermindering, welke de inkomsten uit den uitvoer hierdoor ondervinden, hebben de agrarische landen hun betalingsbalans in evenwicht gebracht door den invoer van fabrikaten uit de industrielanden van Europa te beperken (in vele gevallen door hun munt te deprecieeren en soms zelfs door de betaling van hun schulden op te schorten).

4. De schaarschte aan fabrikaten in de landbouwlanden bevordert de ontwikkeling van de binnenlandsche industrieën in die landen. Deze industrieën verlangen dan protectie tegen de concurrentie van de beter geoutilleerde industrielanden van Europa, en streven er op den duur naar tot de uitvoermarkten van de genoemde industrielanden door te dringen, waardoor de prijzen van de industriele producten op de wereldmarkt dalen.

5. De noodtoestand, welke voor de zuivere landbouwproducenten uit het verlies van de afzetgebieden voor hun landbouwproducten in de voornaamste industrielanden van Europa ontstaat, veroorzaakt tenslotte een noodtoestand in de industrielanden van Europa, die, ook hunnerzijds, hun afzetgebieden (nl. in de landbouwstaten) verliezen. *Hierdoor ontstaat een algemeene verarming van de geheele wereld.*

De huidige wereldcrisis is het gevolg van een groot aantal verschillende oorzaken; een van de maatregelen, welke stellig het wereldherstel zou begunstigen, zou de progressieve verzachting van het hevige landbouwprotectionisme zijn, dat tegenwoordig door de industrielanden van Europa wordt toegepast, en de vervanging daarvan door een stelsel, gelijk aan dat van vóór den oorlog. Er is geen tijd te verliezen; elk oogenblik komen er nieuwe rechten bij, welke steeds moeilijker afgeschafte kunnen worden, waardoor de genoemde tendenzen steeds sterker op de economische wereldstructuur inwerken. Het is voor alle landen stellig van belang zoo spoedig mogelijk een veel economischer stelsel van productie en goederenruil tusschen de industrie- en de landbouwstaten te scheppen.

Prijzen en verbruik.

Belangrijk uit het memorandum van Sir Leith-Ross is, zooals reeds gezegd, de mate, waarin de binnenlandsche prijzen in de agrarische importlanden zich boven de wereldmarktprijzen verheffen.

De invoerrechten op zichzelf geven geen nauwkeurig beeld van de mate van bescherming, die de binnenlandsche producenten in de verschillende landen genieten, voornamelijk wanneer die rechten gepaard gaan met restrictieplannen, welke op het oogenblik zeer algemeen zijn. Men kan zich het best reenschap geven van den reëelen beschermenden invloed van de door een bepaald land gevolgde politiek, indien men de prijzen in het betreffende land vergelijkt met de prijzen op de vrije markt.

Men dient er natuurlijk rekening mede te houden, dat de prijzen in de verschillende landen niet nauwkeurig zijn te vergelijken, zelfs indien de handel in die goederen geheel vrij is, vooral wanneer er, hetgeen meestal het geval is, een zeker verschil in kwaliteit bestaat bij de producten, waarop de verschillende cijfers betrekking hebben. Niettemin blijkt duidelijk, dat de prijsverschillen, vooral wat tarwe en boter betreft, veel grooter zijn, dan uit dien hoofde zou zijn te verklaren.

Tarweprijzen in procenten van den invoerprijs (in goud) van tarwe in Engeland.¹⁾

Gemiddelde	Duitschland	Frankrijk	Italië
	(Berlijn)	(Parijs)	(Milaan)
1928	104	118	132
1929	106	116	135
1930	155	148	169
1931	253	291	226
1932	261	276	270
1933	250	243	269
1934 (9 mnd.)	276	300	268

¹⁾ Goudprijzen, ontleend aan de jaarstatistiek van het Int. Landbouw Instituut.

De prijs voor buitenlandsche tarwe in Engeland, welke door het cijfer 100 wordt voorgesteld, is het gemiddelde van de prijzen te Londen en Liverpool; voor tarwe uit Canada, Argentinië en Australië.

Prijzen in procenten van den prijs voor gezouten Nieuw-Zeelandse boter te Londen.¹⁾

Gemiddelde	Berlijn	Parijs	Hasselt
	1931	117	143
1932	150	206	150
1933	194	260	207
1934 (11 mnd.)	271	283	233

¹⁾ De prijzen zijn ontleend aan de „Dairy Produce Supplies” 1932 en 1933.

Prijzen in procenten van den gemiddelden prijs voor binnenlandsch rundvleesch op vier markten in Engeland en Wales.¹⁾

Gemiddelde	Duitschland	Frankrijk	Nederland
	(Berlijn)	(Parijs)	
1929	123	93	113
1930	120	106	114
1931	113	113	109
1932	120	111	109
1933	134	107	107
1934 (6 mnd.)	144	111	155

¹⁾ De prijs voor Duitschland is ontleend aan het „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich”, voor Frankrijk aan de publicaties van het Internationaal Landbouw Instituut, voor Nederland aan het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek, voor Engeland en Wales aan de door den Minister van Landbouw en Visserij gepubliceerde cijfers.

Prijzen in Duitschland in procenten van den gemiddelden prijs voor binnenlandsch varkensvleesch op vier markten in Engeland en Wales.¹⁾

Gemiddelde	
1929	100
1930	81
1931	85
1932	123
1933	121
1934 (6 mnd.)	115

¹⁾ De prijzen voor Duitschland (Berlijn) zijn ontleend aan het „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich”, die voor Engeland en Wales aan de door den Minister van Landbouw en Visserij gepubliceerde cijfers.

De groote omvang, die de agrarische protectie heeft aangenomen, blijkt uit de volgende tabel. Uit overeenkomstige cijfers voor de andere landen zou in verschillende gevallen ongetwijfeld een even groote tegenstelling tusschen de binnenlandsche en de wereldmarktprijzen blijken.

De prijzen voor landbouwproducten in Duitschland en op de wereldmarkten in December 1934.¹⁾

Artikelen	Prijzen in R.M. per 100 kg	
	Duitschland	Wereldmarkt
Tarwe	20,55	10,41
Rogge	16,55	6,58
Haver	14,88	5,29
Voergerst	15,45	8,17
Maïs (Plata)	15,50	5,84
Runderen	82,00	23,87
Varkens	96,00	28,37
Boter	260,00	121,77
Reuzel	181,00	66,86
Eieren (per 100)	11,50	4,97
Suiker	44,00	9,17

¹⁾ De cijfers werden door „The Economist” uit de „Frankfurter Zeitung” van 5 Jan. 1935 overgenomen.

Het vleeschverbruik ondervindt vermoedelijk zeer sterk den invloed van de verschillende gewoonten, zoo-

dat men uit de aangegeven cijfers moeilijk nauwkeurige conclusies kan trekken. Toch verdient de jongste vermindering van het vleeschverbruik in Duitschland de aandacht. Wat de boter betreft is de tegenstelling tusschen de jongste veranderingen in Engeland en in Duitschland zoowel opmerkelijk als teekenend. Beide landen geven een enorme toename van het verbruik van 1924—'27 tot 1930 te zien. Sedert 1930 heeft de Engelsche verbruiker, profiteerende van de daling van den boterprijs, zijn verbruik nog met 27 pCt. opgevoerd, terwijl hij tegelijkertijd zijn margarineverbruik aanzienlijk beperkte; het Duitsche verbruik is evenwel van 1930 tot 1934 met 8 pCt. gedaald. Het spreekt vanzelf, dat de invoering van het Duitsche vetmonopolie een groote algemeene afneming van het verbruik van vetten heeft veroorzaakt.

Uit de gemiddelde verbruikscijfers per hoofd der bevolking blijkt de absolute invloed van de duurte der levensmiddelen op de economische welvaart der bevolking natuurlijk niet, omdat de last van de hooge prijzen onevenredig op de arme klassen zal drukken. Men beschikt niet over gedetailleerde statistische gegevens ten aanzien van de consumptieverschuivingen in verschillende welvaartsklassen, maar het is zoo goed als zeker, dat de bescherming den invloed van de economische depressie op het levenspeil van de industriele bevolking der Europeesche landen ernstig heeft versterkt.

* * *

Het is verheugend, dat de Volkenbond het vraagstuk van de landbouwprotectie in studie heeft genomen. Zonder dat men zich met alle punten uit het rapport behoeft te vereenigen, zal men toch moeten erkennen, dat het *algemeen belang* in de verschillende landen het beste zou worden gediend, indien de bescherming van den landbouw aanzienlijk zou verminderen. Ter motiveering van den agrarischen steun wordt herhaaldelijk gewezen op de lage wereldmarktprijzen, die zelfs voor de producenten van de beste gronden nog verlies opleveren. Daarbij wordt veelal uit het oog verloren, dat deze lage prijzen voor een belangrijk deel het gevolg zijn van de rigouze beschermingspolitiek, welke er soms toe geleid heeft, dat vroegere importlanden gaan exporteeren (bijv. Frankrijk met den tarwebouw). Ook in ons land heeft de landbouwsteun een omvang aangenomen, die voor ons overige bedrijfsleven van steeds grooter nadeel wordt. Reeds eerder hebben wij op dit punt den nadruk gelegd¹⁾, doch het blijkt thans hoe langer hoe duidelijker, dat de *omvang* van den landbouwsteun tot steeds grotere moeilijkheden in ons economisch leven leidt, niet alleen buiten, maar ook in den Landbouw zelve. Op welke wijze men op het oogenblik uit deze impasse moet geraken, is inderdaad een van de moeilijkste problemen, waarvoor onze Regeering thans gesteld wordt. V.

¹⁾ In een aantekening „Het regeeringsstandpunt over de verhouding tusschen industrie en landbouw” in E.-S.B. van 29 Nov. 1933, blz. 927.

Een Fransche imperiale conferentie.

Medio April werd de Fransche imperiale en koloniale conferentie gesloten, na een arbeid van bijna 5 maanden, waaraan een geruimen tijd van voorbereiding was voorafgegaan.¹⁾ Deze conferentie had een geheel ander karakter als de in den zomer van 1932 te Ottawa gehouden conferentie van het Britsche Imperium. Werden daar concrete verdragen afgesloten tusschen de deelen van het Britsche wereldrijk, hier ging het er vooral om, voorbereidingen te treffen en plannen op te stellen voor een imperialen economischen opbouw. Werden daar overeenkomsten getroffen tusschen voor een groot deel blanke, vrij sterk geïndustrialiseerde gebieden met een politiek groote zelfstandigheid, hier diende een plan uitge-

¹⁾ Zie ook E.-S.B. van 24 October 1934.

stippeld te worden voor de economische samenwerking tusschen een moederland, waarin naast industriele ook agrarische belangen een groote rol spelen eenerzijds en koloniale gebieden met een overwegend gekleurde bevolking en geringe politieke zelfstandigheid anderzijds. Daarbij had men het voordeel, dat het geïndustrialiseerde moederland met zijn behoeften aan invoer van grondstoffen en uitvoer van fabriekaten, min of meer compleetair gedacht kon worden met de overzeesche aequatoriale gebieden (Fransch West- en Aequatoriaal Afrika, Fransch Indo-China, Madagaskar), hoewel het probleem van concurrentie tusschen verschillende deelen van het Imperium niet ontbrak (Fransche en Noord-Afrikaansche graan- en wijnbouw!)

De economische beteekenis van de koloniën voor het moederland wordt duidelijk uit het feit, dat het ca. $\frac{1}{3}$ van zijn behoefte aan grondstoffen (echter overwegend van levens- en genotmiddelen) in de koloniën dekt. Meer dan 50 pCt. van den totalen invoer wordt uit de koloniën betrokken ten aanzien van: graan, wijn, rijst, cacao, plantaardige oliën en nikkel en fosfaten. Minimaal is echter de invoer uit de koloniën van zink, tin, koper; van rubber, petroleum, katoen en zijde en van genotmiddelen als tabak, koffie en thee.

De koloniale belangstelling is in Frankrijk sterk aangewakkerd door de crisis, welke een aanzienlijke vermindering van Frankrijk's buitenlandschen handel tot gevolg had, doch waarbij bleek, dat het koloniale aandeel in den totalen buitenlandschen handel procentueel sterk toenam. Een zwak punt hierbij is echter, dat in den laatsten tijd een daling van den invoer uit de koloniën, welke invoer zelfs gedeeltelijk minder gewenscht was (Noord-Afrikaansche wijn en graan en Indo-Chineesche rijst), gepaard ging met zeer sterken teruggang van den uitvoer naar de koloniën, sterker zelfs dan het geval was met den achteruitgang van den uitvoer naar andere landen.

	1931	1932	1933	1934
	(in millioen Frs.)			
Totale Fr. invoer	42.206	29.808	28.431	23.061
Daarvan uit koloniën	6.215	6.232	6.730	5.813
In pCt. v. d. totalen invoer .	14,7	20,8	23,6	25,2
Totale Fr. uitvoer	30.436	19.705	18.474	17.322
Daarvan naar koloniën . . .	7.318	6.204	5.989	5.502
In pCt. v. d. totalen uitvoer	24,0	31,4	32,4	30,8

In het eerste kwartaal van dit jaar is, vergeleken met dezelfde periode van het voorgaand jaar, de invoer uit de koloniën met 10,4 pCt. gedaald, die uit het buitenland echter met 21 pCt., bij den uitvoer echter is de verhouding omgekeerd: de uitvoer naar de koloniën nam met 16,5 pCt. af, die naar het buitenland slechts met 7,1 pCt.

In overeenstemming met den opzet van de imperiale conferentie zijn geen definitieve besluiten genomen, doch heeft een algeheele inventarisatie plaats gehad van productie-, afzet- en alle overige economische mogelijkheden van moederland en koloniën. In vijf commissies werden beschouwd: de productie, de algemeene economische verhoudingen, de koloniale outillage, publieke en particuliere financiën en sociale en hygiënische vraagstukken.

De conferentie heeft aan de Regeering en haar departementen voornamelijk adviezen en enkele wetsvoorstellen uitgebracht. In de eerste plaats is een productieprogramma, dat 700 producten omvat, opgesteld. Daarbij heeft men aandacht geschonken aan het feit, dat de moederlandsche economische politiek vaak tegengesteld was aan het belang van de koloniën, ook door zijn handelsverdragen met het buitenland. Zoo heeft men het probleem van den rijstimport uit Indo-China, welke tegenkanting ondervond bij de Fransche agrariërs, meenen te kunnen oplossen door deze niet te belemmeren, doch hiervoor afzet te zoeken op buitenlandsche markten. Dergelijke oplossingen heeft men aan de hand gedaan voor koffie, zout en textielgoederen.

Voor een verbetering van de technische uitrusting van de koloniale gebieden (aanleg van havens, spoorwegen en wegen, enz.), waarbij ook de Fransche industrie groot belang heeft, stelt men zich voor een bedrag van Frs. 11,2 milliard ter beschikking te kunnen stellen in den vorm van een speciaal fonds, met bijdragen van de belanghebbende industrieën. Op het gebied van de financiering is een wetsontwerp opgesteld, dat koloniale credieten voor middellangen termijn zal toestaan. Voorts zullen Fransche vennootschappen met koloniale belangen in den vervolge in de koloniën fiscaal worden aangeslagen. Maatregelen ter saneering van de ongezonde credietverhoudingen in verschillende koloniën (in het bijzonder ten aanzien van de met zware hypotheeken belaste Nrd.-Afrikaansche landbouwbedrijven) zijn voorgesteld. Tenslotte is het begrijpelijk, dat de hygiënische omstandigheden in de aequatoriale gebieden, in het bijzonder de Afrikaansche, welke geringe bevolkingsdichtheid een „drawback” vormt voor iedere koloniale expansie, de aandacht hadden.

Tot de organisatorisch belangrijke beslissingen behooren de instelling van een permanent algemeen secretariaat voor de economische politiek van het Fransche imperium, het besluit eens in de 4 à 5 jaren de conferentie te herhalen en de voorstellen tot uitbreiding van de bevoegdheden en van het terrein van werkzaamheid van den Kolonialen Raad.

Of het resultaat der uitgebreide werkzaamheden der conferentie, dat in rapporten is neergelegd, welke niet gepubliceerd zijn, doch aan de Regeering zijn overgedragen, inderdaad praktische gevolgen zal hebben, wordt ook in Frankrijk met zekere scepsis afgewacht.¹⁾

¹⁾ Gegevens werden ontleend aan „Le. Troc” van Mei 1935, „der Wirtschaftsring” van 26 April 1935, en „Der Deutsche Oekonomist” van 24 Mei 1935.

Amerikaansch-Zweedsch handelsverdrag.

In het kader van de Tariff Bargaining Act van 12 Juni 1934 is thans na de handelsovereenkomst met België door de Vereenigde Staten met een tweede

Europeesch land, nl. Zweden, een handelsverdrag gesloten op grond van meestbegunstiging. Reeds eerder¹⁾ berichtten wij uitvoerig over het karakter dezer door de Vereenigde Staten afgesloten en nog af te sluiten overeenkomsten. Wij kunnen daarom thans volstaan met de vermelding van de voornaamste bepalingen van het verdrag met Zweden, waarbij de gegevens ontleend zijn aan de „Frankfurter Zeitung” van 30 Mei jl.

De duur van het verdrag is op drie jaar bepaald, met een opzeggingstermijn van zes maanden. Het verdrag vervangt dat van 1919. Evenals in de overeenkomst met België is de meestbegunstigingsclausule opgenomen, ook ten aanzien van kwantitatieve regelingen (contingenten), in welk geval aan de tegenpartij een aandeel moet worden gegend, overeenkomend met het quantum, dat voordien werd ingevoerd. Het verdrag houdt tariefverlagingen en consolidatie van voorloopige tariefregelingen in, terwijl voor de betrokken goederen tevens garanties zijn gegeven tegen de invoering van invoerverboden, contingenten of licentiemethoden. Slechts in samenhang met interne marktregelingen zijn dergelijke restricties bij uitzondering mogelijk, doch in dit geval hebben partijen het recht, het verdrag op te zeggen. Bij invoering van monopolies zullen deze hun inkooppolitiek door zuiver commercieele politiek moeten laten leiden.

Opmerkelijk is, dat het gesloten verdrag niet inhoudt de valutaclausule en evenmin de clausule betreffende „derde landen” (het recht tot opzegging van het verdrag, wanneer mocht blijken, dat een ander land meer van de afgesloten overeenkomst profiteert dan het verdragsluitende land zelf), welke zoo typisch waren in de overeenkomst, welke met België werd aangegaan. Hieruit blijkt, dat deze clausule slechts opportunistische beteekenis hadden.

Van Amerikaansche zijde is de invoer van alle soorten cellulose, (welker uitvoer in 1934 70 pCt. van den geheelen Zweedschen uitvoer naar de Ver-

¹⁾ Zie E.-S.B. van 8 Mei 1935, pag. 420 en van 15 Mei, pag. 444.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:
Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs.¹⁾

	Banken	Electri- citeit	Handels- ondern.	Industrie	Kunst- zijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheep- vaart	Suiker	Tabak	Thee
Gemiddelde 1929	158.3	337.5	168.0	432.7	243.0	268.7	402.0	233.5	125.0	398.4	487.3	443.2
„ 1930	149.4	257.7	125.6	264.9	87.4	177.2	371.1	110.7	82.6	292.9	361.3	357.2
„ 1931	118.1	211.8	93.4	167.7	64.5	144.5	209.8	51.8	49.6	181.9	241.6	251.4
„ 1932	76.4	178.3	67.1	115.6	37.6	106.4	137.5	27.0	24.9	107.2	137.9	175.9
„ 1933	84.0	201.8	79.3	137.8	27.8	143.4	164.5	42.8	23.1	112.9	135.9	211.3
„ 1934	75.2	186.8	76.4	158.-	52.2	175.7	155.7	62.5	16.1	94.0	150.8	242.8
Januari 1934	79.2	190.1	85.1	159.-	49.9	157.7	176.6	52.4	18.6	99.9	130.3	229.6
Februari „	80.6	187.4	88.5	158.7	50.9	165.7	178.1	53.3	19.-	106.6	136.2	240.4
Maart „	80.2	187.4	87.3	156.9	60.2	176.1	170.2	54.8	20.1	104.-	135.9	243.4
April „	77.-	190.5	85.1	157.9	59.1	172.9	158.1	56.4	18.5	98.-	137.5	246.8
Mei „	75.4	190.7	80.8	155.9	55.1	178.8	155.5	68.1	17.4	98.9	144.8	252.8
Juni „	71.1	192.-	72.5	154.-	53.8	181.4	157.5	65.8	14.8	96.1	154.1	250.9
Juli „	72.4	195.8	69.-	156.7	50.8	182.4	152.7	68.1	14.7	92.-	157.8	254.7
Augustus „	74.8	188.2	70.8	155.6	50.7	179.7	151.9	73.1	15.2	94.2	168.-	255.7
September „	76.7	188.1	71.8	157.9	51.-	177.2	151.9	72.2	16.1	93.6	168.2	236.1
October „	76.7	183.8	69.6	160.8	50.6	176.9	145.3	65.7	14.4	86.5	164.3	238.1
November „	74.9	179.5	67.9	161.3	48.5	179.-	137.-	58.4	12.9	79.-	153.3	232.3
December „	72.2	167.6	68.1	161.3	46.3	180.2	133.5	61.4	11.9	79.3	159.1	232.4
Januari 1935	74.3	164.3	74.5	169.-	45.4	178.8	140.-	81.6	18.8	88.4	168.3	237.4
Februari „	78.4	166.4	80.1	171.8	45.7	173.4	140.6	79.9	19.8	93.9	166.4	232.7
Maart „	79.2	165.4	78.4	170.5	47.8	162.7	136.5	73.1	18.-	91.8	164.8	208.4
April „	81.2	165.3	81.8	175.6	48.9	171.6	151.-	76.-	18.5	100.2	161.7	214.5
Mei „	83.-	166.1	84.2	179.7	45.3	172.8	173.8	79.3	17.3	99.8	162.8	226.-

Schommelingen in het aandelen-indexcijfer. 2 Januari 1935 f 2.064.260.000 = 100.

2 Januari	100.-	6 Februari	107.6	6 Maart	103.8	3 April	109.1	1 Mei	109.4
9 „	102.4	13 „	106.3	13 „	103.2	10 „	109.-	8 „	110.6
16 „	103.8	20 „	107.3	20 „	104.2	17 „	108.6	15 „	111.6
23 „	108.1	27 „	105.7	27 „	106.1	24 „	108.7	22 „	115.5
30 „	106.1							29 „	116.7

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S.B. van 15 Januari 1930, blz. 64. Nadruk verboden.

eenige Staten uitmaakte) geheel vrij van rechten toegelaten. Tariefsverlagingen werden toegestaan voor sulfiet- en sulfaat-omslagpapier, vulkaanfibre, en sommige soorten grondstof voor kunstleer. Voorts voor den invoer van sommige soorten ijzer en staal, lucifers, kogellagers, kunstglas en sommige landbouwwerktuigen, terwijl het bestaande tarief voor gewalst draad geconsolideerd werd.

Van Zweedsche zijde werden de volgende voordeelen ingeruimd: tariefsverlagingen voor appels en bessen, tariefsvrijheid voor rozijnen en zalm. Tariefsverlagingen werden verder toegestaan voor cosmetische producten, sommige conserven en bakpoeder, terwijl de tarieven voor automobielen, films, bereide vellen en huiden, oogstmachines, gezouten vleesch en gedroogd fruit en verschillende grondstoffen als koper, katoen, zwavel, benzine en ruwfosfaat werden geconsolideerd.

Van belang is, dat de vrij ruime voordeelen van het verdrag verschillende landen zullen aantrekken, thans ook met de Vereenigde Staten tot een overeenkomst te komen, teneinde van de tariefreducties profijt te trekken.

G.

De Zwitsersche staatsfinanciën over het afgelopen begrotingsjaar.

In het Mei-Bericht van de „Schweizerische Bankverein" komt een beschouwing voor, welke een duidelijk blik werpt op de moeilijkheden, waarmede de Zwitsersche Regeering nog te kampen heeft. Wel heeft 1934, dank zij het „Finanzprogramm", dat verschillende belastingen heeft verzwaaard en nieuwe heeft ingevoerd, niet zoo'n tekort te zien gegeven als 1933 (Frs. 26.6 m. resp. Frs. 72.3 m.), dat neemt echter niet weg, dat de toestand nog verre van rooskleurig is, daar ook de begroting van 1935 reeds een tekort aantoonde van Frs. 41.6 miljoen, zonder dat nog rekening is gehouden met enkele belangrijke uitgaven.

De verbetering, die het afgelopen jaar te zien gaf, vergeleken met 1933, is voornamelijk te danken aan de meerdere inkomsten, welke met een bedrag van Frs. 453½ miljoen, Frs. 43½ miljoen hooger waren dan in 1933. Deze toeneming is zoo goed als geheel te danken aan de maatregelen van het „Finanzprogramm". Toch hebben de nieuwe belastingen niet geheel aan de verwachtingen beantwoord. In totaal had men de inkomsten hiervan geschat op Frs. 80.2 miljoen, waarin echter ook de inkomsten van de nieuwe belasting op alcoholische dranken is begrepen, welke op Frs. 25 miljoen waren geschat. Deze laatste belasting is nog niet ingevoerd, zoodat de verwachte opbrengst tenslotte Frs. 55.2 miljoen was. In werkelijkheid echter hebben de inkomsten uit nieuwe belastingen slechts Frs. 43.3 miljoen bedragen.

Wat de uitgaven betreft, zijn de resultaten beter geweest. Tegenover een begroote besparing van

Frs. 38.7 miljoen, is een werkelijke besparing van Frs. 37.1 miljoen bereikt. Maar door nieuwe en hogere uitgaven, waarin niet was voorzien, moesten deze besparingen weer vrijwel geheel worden aangevend voor den crisisdienst.

En zoo is het eind-resultaat geweest, dat men er einde 1934 niet met Frs. 119 miljoen gunstiger voor stond dan einde 1933, zooals gehoopt was, doch maar met Frs. 80 miljoen, ongerekend nog de bovengenoemde nieuwe en meerdere uitgaven van Frs. 35.3 miljoen.

De kapitaaldienst vorderde in 1934 wederom groote bedragen. In totaal was daarvoor noodig Frs. 108.7 miljoen, waarvan Frs. 20.4 miljoen voor aflossing; cijfers die weinig afwijken van die van 1933. De vlottende schuld eischte daarentegen Frs. 2.4 miljoen, tegen slechts Frs. 0.665 miljoen in 1933.

Van een vermindering van de subsidies met 20 pCt. bij 1932 vergeleken (toen deze Frs. 174 miljoen bedroegen), wat één van de punten was van het „Finanzprogramm", is nog niet veel gekomen, daar de uitgaven in 1933 en 1934 respectievelijk Frs. 215 miljoen en Frs. 211 miljoen bedroegen.

Voor den werkloozenzorg was evenals in 1933, Frs. 39 miljoen noodig. De uitgaven voor steun aan den landbouw in den vorm van rechtstreekschen steun, credieten enz., bedroegen Frs. 86.3 miljoen, d.i. Frs. 23.3 miljoen meer dan in 1933. Ook de personeelsdienst, welke ingekrompen had moeten worden, vereischt nog even groote uitgaven.

Het gevolg van dit alles is, dat de schulden van den Bondsstaat zoowel als van de kantons en van de gemeenten nog voortdurend stijgen. Met inbegrip van de Bondsspoorwegen bedroeg het begrotings-tekort in 1934 alleen al Frs. 210 miljoen. Het is duidelijk, dat dit tekort althans voor een deel gedekt zal moeten worden door leeningen, met alle betrokken gevolgen voor de kapitaalmarkt. Nu verhooging van de belastingen vrijwel onmogelijk wordt geacht, is een rigoreuze bezuinigingspolitiek het eenige middel, dat kan leiden tot een sluitend budget.

In mill. Francs.

Jaar	Inkomsten	Uitgaven	Overschot (+) resp. tekort (-)	Jaar	Inkomsten	Uitgaven	Overschot (+) resp. tekort (-)
1913	100.5	105.8	- 5.3	1925	299.0	308.0	- 9.0
1914	78.8	101.3	- 22.5	1926	313.8	323.1	- 9.3
1915	78.0	99.5	- 21.5	1927	331.3	332.9	- 1.6
1916	93.5	110.1	- 16.6	1928	383.1	359.4	+ 23.7
1917	96.5	147.2	- 50.7	1929	396.0	372.0	+ 24.0
1918	108.8	170.7	- 61.9	1930	433.1	426.4	+ 6.7
1919	149.8	245.5	- 95.7	1931	428.4	426.1	+ 2.3
1920	177.4	276.9	- 99.5	1932	419.9	444.1	- 24.2
1921	189.6	317.2	- 127.6	1933	409.8	482.1	- 72.3
1922	235.5	314.9	- 79.4	1934	453.6 ¹⁾	480.2 ¹⁾	- 26.6 ¹⁾
1923	253.4	298.9	- 45.5	budget			
1924	282.9	304.5	- 21.6	1935	436.3	477.9	- 41.6

¹⁾ Uitwerking van bijzondere financieele maatregelen.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26 Mei/1 Juni 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	26 Mei/1 Juni 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	1935	1934
Tarwe	21.444	416.362	570.486	1.380	5.437	20.409	421.799	590.895
Rogge	2.350	111.042	212.771	—	281	15.257	111.323	228.028
Boekweit	32	9.792	10.131	—	—	—	9.792	10.131
Mais	17.046	319.705	410.782	4.550	56.728	98.868	376.433	509.650
Gerst	101	145.731	167.862	485	17.889	26.237	163.620	194.099
Haver	682	56.666	66.177	—	1.460	2.006	58.126	68.183
Lijnzaad	1.995	63.220	114.052	3.100	210.379	118.796	273.599	232.848
Lijnkoek	1.175	12.975	42.757	—	—	25	12.975	42.782
Tarwemeel	287	7.731	8.397	310	2.817	1.283	10.548	9.680
Andere meelsoorten	147	12.660	25.439	—	1.339	2.867	13.999	28.306

Uurloonen in Nederland in 1934.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft den index van uurloonen voor het tweede halfjaar van 1934 gepubliceerd. Dit cijfer, dat gebaseerd is op de werkelijke uurverdiensten in de metaalindustrie, in het bouwvak te Amsterdam, in de mijnen en in de textielindustrie in Noord-Brabant, toont in vergelijking met het vorige halfjaar de volgende verandering:

	1926/30 = 100.						
	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
1e halfjaar ...	98	101	104	102	97	91	89
2e "	99	103	104	101	93	90	88
Jaargemiddelde	99	102	104	102	95	91	89

Zooals hieruit blijkt, zijn de uurloonen vanaf 1930 tot het eerste halfjaar van 1933 sterk gedaald. Daarna is de daling, ondanks den ongunstigen toestand in het bedrijfsleven, zeer beperkt gebleven.

Sterke uitbreiding van de tinproductie in de Belgische Congo.

In den laatsten tijd geeft de mijnexploitatie van de Congo een sterk verhoogde activiteit te zien. Vooral de tinproductie heeft hierin een groot aandeel, zooals blijkt uit het volgende overzicht, ontleend aan het weekbericht van de Banque de Bruxelles.

De productie van tin bedroeg sedert 1915:

	metrieke tonnen (erts)
1915	40
1920	505
1925	1.538
1930	1.249
1933	2.389
1934	6.000 (schatting)

Daar de ondernemingen die pas met de exploitatie zijn begonnen, hier niet bij inbegrepen zijn, is de werkelijke activiteit nog grooter. Was de tinproductie in 1930—1931 t.o.v. de wereldproductie nog niet van belang, op het oogmerk bedraagt zij reeds 4 pCt.

Het Internationaal Tin Comité heeft ook aan de Belgische producenten een quotum toegewezen. In 1934 kwam de uitvoer van de Congo met dit quotum overeen, alhoewel veel meer uitgevoerd had kunnen worden.

De tinproductie van de Congo en haar verhouding tot het internationaal tincomité worden nader beschouwd in het Economisch Weekblad van 26 April 1935. Er wordt op gewezen, dat de door de internationale regeling ontstane prijsstijging een prikkel is voor de Belgische industrie om zooveel mogelijk tot ontsluiting van haar rijke mijnvoorraden over te gaan. Dit in tegenstelling met de, bij het kartel bestaande, tendens tot productiebeperking.

Ter verduidelijking van het bovenstaande halen wij hier nog een passage uit het genoemde artikel aan.

„De vaste jaarlijksche quota, welke de Belgische Congo van het internationale tin-comité heeft toegewezen gekregen, beloopt 4500 ton metaal of 6428 ton erts voor het jaar 1934, 6000 ton metaal of 8571 ton erts voor 1935 en 7000 ton metaal of 10.000 ton erts voor 1936. De productie van 4500 ton tin is onder invloed van de prijsstijging in het afgelopen jaar gemakkelijk bereikt, en weliswaar door de oude ondernemingen alleen. Sedert Mei van verleden jaar zijn echter door het Ministerie van Koloniën honderdtallen nieuwe exploratievergunningen verleend en ook de leidende oude ondernemingen hebben belangrijke vorderingen gemaakt met betrekking tot vergroting van de mijnen, de smelterijen en de organisatie van het transport. Dit alles zal vanaf 1937 een sterk stijgende tinproductie in de Congo mogelijk maken.”

ONTVANGEN BOEKEN.

Het Kapitaal door Karl Marx. Bewerking van Julian Borchardt. (Amsterdam 1934. De Arbeiderspers. Prijs f 5.50).

Een vertaling door A. S. de Levita van de bewerking van het standaardwerk van Marx met een inleiding van S. de Wolff; deze wijst erop, dat Borchardt het verstaan heeft de dikwijls zoo moeilijk te begrijpen uitdrukkingwijze van Marx door kleine veranderingen in woordkeus en zinsbouw voor den gewonen lezer verstaanbaar te maken.

MAANDCIJFERS.

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 3 Juni 1935 voor *telegrafische* uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
Europa.				
Londen *)	£	12.10 ⁸	7.27 ¹ / ₂	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.80	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.77 ¹ / ₂	6
Brussel *)	100 Belga	34.59	25.12	2
Luxemburg	100 Franc	—	6.28	
Zürich *)	100 „	48.—	48.12 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂
Praag	100 Kronen	—	6.18	3 ¹ / ₂
Weenen *)	100 Schilling	35.—	28.05	4
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.25	4 ¹ / ₂
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.48	4 ¹ / ₂
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	1.79	7
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.37	5
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17 ¹ / ₂	
Athene	100 Drachme	3.23	1.39	7
Milaan	100 Lira	13.09	12.24	3 ¹ / ₂
Madrid	100 Peseta	48.—	20.22 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂
Lissabon	Escudo	2.68 ¹ / ₂	0.06 ¹ / ₂	5
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	32.50	2 ¹ / ₂
Oslo *)	100 „	66.67	36.55	3 ¹ / ₂
Stockholm *)	100 „	66.67	37.50	2 ¹ / ₂
Reickjäck	100 IJsl. Kr.	66.67	32.85	
Warschau	100 Zloty	27.91	28.—	5
Kovno (Litauen) ..	100 Lita	24.88	24.90	
Riga (Letland) ..	100 Lat	48.—	48.10	5 ¹ / ₂
Tallinn (Estland) ..	100 Estl. Kr.	66.67	39.—	5
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 ¹ / ₂	6.23 ¹ / ₂	4
Moskou	Tjervonets (10 Roebel)	12.80	12.85	
Dantzig	100 Gulden	48.42	28.—	6
Amerika.				
New-York *)	\$	146.94 ¹ / ₂	147 ¹³ / ₁₆	1 ¹ / ₂
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.47 ¹ / ₂	
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.43	
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹	0.38 ¹ / ₂	
La Paz (Bolivia) ²)	Boliviano	0.9080	—	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ²	0.08 ¹ / ₂	
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	
Bogota (Columbia) ³)	Peso	2.42	0.79 ¹ / ₂	
Quito (Ecuador) ..	Sucre	0.49 ³	0.14 ¹ / ₂	
Lima (Peru)	Sol	0.69 ⁷	0.35 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	0.59	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.37 ¹ / ₂	
Paramaribo	Gulden	1.—	1.00 ¹ / ₂	
San José (C. Rica)	Colon	—	—	
Guatemala	Quetzal	2.48 ¹ / ₂	1.48	
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01 ¹ / ₂	
Managua (Nicar.) ³)	Cordoba	2.48 ¹ / ₂	1.48	
San Salvador ³)	Colon	1.2440	0.58	
Azië.				
Calcutta	Rupee	0.91	0.55	3 ¹ / ₂
Batavia	Gulden I.G.	100	100 ³ / ₁₀	4 ¹ / ₂
Kobe	Yen	1.24	0.42 ¹ / ₂	3.65
Hongkong	Dollar	—	0.88 ¹ / ₂	
Shanghai	Dollar	—	0.61 ¹ / ₂	
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.85	
Manilla	Phil. Peso	1.24	0.74	
Teheran ⁴) (Perzië) ..	Pahlavi	—	8.87 ¹ / ₂	
Bangkok	Baht	—	0.67.	
Afrika.				
Kaapstad	£	12.10 ¹ / ₂	7.26 ¹ / ₂	
Alexandrië	Egypt. £	12.42	7.46 ¹ / ₂	
Australië.				
Melbourne, Sidney				
en Brisbane	£	12.10 ¹ / ₂	5.82 ¹ / ₂	
Nieuw Zeeland	£	12.10 ¹ / ₂	5.84 ¹ / ₂	

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. 3) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. 4) Zichtkoers. 5) Munteenheid = Rial (= een Kran.)

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Table of bank discount rates for various locations including London, Paris, and Amsterdam, with columns for location and date.

OPEN MARKT.

Table of open market exchange rates for various locations like Amsterdam, London, and New York, with columns for date and rate.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities like London, Berlin, and Brussels.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities like Weenen, Praag, and Boekarest.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities like Stockholm, Oslo, and Buenos Aires.

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. *) Part. opgave. In 't late of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates in New York for various locations like London, Paris, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various locations like Alexandria, Athene, and Hongkong.

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke importeurs hebben te betalen, 16 Mei 16.94; 30 Mei 16.98. 2) Offic. not. vanaf 17 Mei 39 1/4. 23 Mei 39 1/2; 24 Mei 39 1/2; 28 Mei 39 1/2; 30 Mei 39 1/4; 31 Mei 39 1/2; 1 Juni 39 1/4. 3) Id. 11 Mrt. 4 1/4. 4) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export” noteering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table of silver and gold prices for various locations like London and New York.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Table showing the status of the national treasury, including assets and liabilities.

Table showing the status of the national treasury, including assets and liabilities.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of the floating debt of the Netherlands-Indische Schatkist.

SURINAAMSCH E BANK.

Table of the top items in the Surinamese Bank's gold and silver reserves.

AN, GROOTHANDELSPRIJZEN 1)

ZUIVEL EN EIERN												METALEN																																															
BOTER per K.G. Leeuwarder Comm. Noteering			BOTER p.K.G. Heffing Crisis Zuivel-Centr.			KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk per 50 K.G.			EIERN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.			KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton			LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton			TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton			IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesb. per Eng. ton			GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen			ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton			GOUD cash Londen per ounce fine			ZILVER cash Londen per Standard Ounce																										
1925	fl.	o/o	1926	fl.	o/o	1927	fl.	o/o	1928	fl.	o/o	1929	fl.	o/o	1930	fl.	o/o	1931	fl.	o/o	1932	fl.	o/o	1933	fl.	o/o	1934	fl.	o/o	1925	Sh.	o/o	1926	Sh.	o/o	1927	Sh.	o/o	1928	Sh.	o/o	1929	Sh.	o/o	1930	Sh.	o/o	1931	Sh.	o/o	1932	Sh.	o/o	1933	Sh.	o/o	1934	Sh.	o/o
1925	2,31	100,0	1926	1,98	85,7	1927	2,03	87,9	1928	2,11	91,3	1929	2,05	88,7	1930	1,66	71,9	1931	1,34	58,0	1932	0,94	40,7	1933	0,61	26,4	1934	0,45	19,5	1925	100,0	67/-	1926	100,0	67/-	1927	100,0	67/-	1928	100,0	67/-	1929	100,0	67/-	1930	100,0	67/-	1931	100,0	67/-	1932	100,0	67/-	1933	100,0	67/-	1934	100,0	67/-

Jan. 1928 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 25 Mei. 9) 31 Mei. 9) 23 Mei. 9) 24 Mei. 30) 29 Mei.

AN, GROOTHANDELSPRIJZEN.

BOUWMATERIALEN												KOLONIALE PRODUCTEN																																																																													
VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .			STEENEN				CACAO G.F. Accra per 50 K.G. c.i.f. Nederland			COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 K.G. Amsterdam			KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.			RUBBER 1) Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.			SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.			THEE Aff. N.-I. theév. A'dam gem. p. Java- en Sumatra thee p. 1/2 K.G.			INDEXCIJFER																																																																
1925	f	o/o	1926	f	o/o	1927	f	o/o	1928	f	o/o	1929	f	o/o	1930	f	o/o	1931	f	o/o	1932	f	o/o	1933	f	o/o	1934	f	o/o	1925	cts.	o/o	1926	cts.	o/o	1927	cts.	o/o	1928	cts.	o/o	1929	cts.	o/o	1930	cts.	o/o	1931	cts.	o/o	1932	cts.	o/o	1933	cts.	o/o	1934	cts.	o/o	1925	100,0	100,0	1926	100,0	100,0	1927	100,0	100,0	1928	100,0	100,0	1929	100,0	100,0	1930	100,0	100,0	1931	100,0	100,0	1932	100,0	100,0	1933	100,0	100,0	1934	100,0	100,0
1925	159,75	100	1926	153,50	96,1	1927	160,50	100,5	1928	151,50	94,8	1929	146,00	91,4	1930	141,50	88,6	1931	130,75	81,3	1932	69,00	43,2	1933	73,50	46,0	1934	76,50	47,9	1925	100,0	100,0	1926	100,0	100,0	1927	100,0	100,0	1928	100,0	100,0	1929	100,0	100,0	1930	100,0	100,0	1931	100,0	100,0	1932	100,0	100,0	1933	100,0	100,0	1934	100,0	100,0																														

1) B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 Juni 1935.

		Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 33.518.215,73 Bijbnk. " 1.672.522,90 Ag.sch. " 3.460.407,88	f	38.651.146,51		
Papier o. h. Buitenl. in disconto				
Idem eigen portef.	f 785.725,—				
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		785.725,—		
Beleeningen incl. vrach. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 131.416.058,68 ¹⁾ Bijbnk. " 11.089.059,25 Ag.sch. " 55.145.487,66	f	197.650.605,59		
Op Effecten f 190.818.546,72 ¹⁾				
Op Goederen en Spec. f 6.832.053,87		197.650.605,59 ¹⁾		
Voorschotten a. h. Rijk				
Munt, Goud f 113.593.910,—				
Muntmat., Goud f 507.659.164,71				
	f 621.253.074,71				
Munt, Zilver, enz. f 20.876.810,04				
Muntmat., Zilver		642.129.884,75 ¹⁾		
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds		37.921.084,94		
Gebouwen en Meub. der Bank		4.970.000,—		
Diverse rekeningen		8.712.115,—		
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)		15.486.148,55		
	f 946.306.710,34				
		Passiva.			
Kapitaal f 20.000.000,—				
Reservefonds f 3.807.914,92				
Bijzondere reserve f 5.000.000,—				
Pensioenfonds f 9.255.003,81				
Bankbiljetten in omloop f 858.924.825,—				
Bankassigatiën in omloop f 62.179,79				
Rek.-Cour. f Het Rijk	478.931,03				
saldo's: Anderen	44.061.946,94		44.540.877,97		
Diverse rekeningen		4.715.908,85		
	f 946.306.710,34				

Beschikbaar metaalsaldo f 281.545.576,77
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is f 703.863.940,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 73.789.100,—
2) Waarvan in het buitenland f 1.193.034,49

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschkb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
3 Juni '35	113594	507.659	858.925	44.603	281.546	71
27 Mei '35	113594	532.607	837.474	48.925	314.258	75
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
27 Mei 1935	39.147	—	146.476	786	7.005
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschkb. metaal-saldo
25 Mei '35 ²⁾	130.370	171.760	30.670	49.398	
4 Mei 1935	110.479	27.015	175.227	32.958	54.220
27 Apr. 1935	110.979	26.848	171.706	33.917	55.578
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
25 Mei '35 ²⁾	640	71.480	11.560	64	
4 Mei 1935	494	10.746	51.081	11.498	66
27 Apr. 1935	715	10.741	49.381	10.020	67
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
29 Mei 1935	193.411	390.406	62.233	5.254	11.241
22 „ 1935	193.404	387.610	65.030	5.368	11.838
22 Juli 1914	40.164	29.317			33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
29 Mei '35	85.421	23.077	55.041	35.989	63.005	42,8
22 „ '35	85.486	4.357	100.782	35.570	65.795	43,6
22 Juli '14	11.005	14.736	42.185		29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
17 „ '35	79.762	752	10	5.006	1.128	4.371	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Parti-culieren
24 Mei '35	5.805	2.272	81.401	189	2.765	13.444
17 „ '35	5.805	2.273	82.002	315	3.020	14.342
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
15 „ 1935	82,3	22,0	4,1	3.603,5	65,5
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ¹⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
15 „ 1935	345,3	641,2	3.499,3	957,8	215,1
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 23, 15 Mei, resp. 42, 39 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data	Goud		Binnen- en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
29 Mei 1935	3.428	64	1.403	117	166	40	4.031	35	1.137
23 „ 1935	3.250	67	1.308	118	166	40	3.919	20	997

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash“ ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
15 Mei '35	5.811,9	5.791,8	236,0	6,6	4,7
8 „ '35	5.785,9	5.765,8	237,7	6,0	4,7

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
8 „ '35	2.430,2	3.160,1	5.085,9	146,7	73,0	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.
2) „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.
3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
1 „ '35	—	7.696	10.993	3.532	20.336	4.556

De posten van De Ned. Bank, de Javache Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.